

SOYADI KAVRAMI VE KÜÇÜKLERİN SOYADI İLE VELAYET HAKKI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN YARGI KARARLARI IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

*(The Concept Of Surname And The Evaluation Of The Relation Between
Infant's Surname And The Right Of Custody In The Light Of Judicial
Decisions)*

Mehmet Gökhan PEHLİVAN¹

ÖZ

Türk Medeni Kanunu'nun 321. maddesine göre "Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin soyadını taşır." Bu hüküm ile evlilik birliği içerisinde doğan çocuğun soyadının aile soyadı yani babanın soyadı olacağı açıkça düzenlenmiştir. Ancak evlilik birliği içerisinde doğmuş olmakla birlikte bu birliğin sona ermesinden sonra çocuğun soyadının ne olacağına ilişkin açık bir düzenleme Türk Medeni Kanunu'nda yer almamaktadır. Konuya ilişkin hem yerel mahkemeler hem de Yargıtay tarafından verilmiş kararlar ile bu boşluk yorum yoluyla doldurulmaya çalışılmış ve evlilik birliğinin boşanma ile sonuçlanması durumunda dahi çocuğun soyadının değiştirilemeyeceği ancak babanın soyadını değiştirmesi veya çocuğun ergin olduktan sonra Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesine göre dava açıp soyadını değiştirmesi halinde bunun mümkün olabileceği belirtilmiştir.

07.05.2010 tarihinde yapılan Anayasa değişikliği ile bireysel başvuru yolunun açılmış olması vatandaşlara Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmadan önce Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak haklarında verilmiş olan mahkeme kararlarının yeniden denetimini sağlama imkânı tanımıştır. Bireysel başvuru yolu ile Anayasa Mahkemesi'nin önüne gelen başvurulardan bazılarında, çalışmamızın da ana temasını oluşturan, evlilik birliği içerisinde dünyaya gelmiş çocuğun evlilik birliğinin sona ermesinden sonra soyadının değiştirilemeyeceği konusundaki yargı kararlarının aksine, mahkeme çocuğun soyadının değiştirilmesi yönündeki talebin velayet hakkı ve bu kapsamdaki yetkilerin kullanımı ile ilgili olduğundan bahisle velayetin anneye verilmiş olması halinde annenin talebi ile çocuğun soyadının değiştirilebileceğine hükmetmiştir.

¹ Yargıtay 18. Hukuk Dairesi Tetkik Hâkimi, m.pehlivan84@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Çocuğun Soyadı, Kadının Soyadı, Eşitlik İlkesi, Evlilik Birliği, Velayet

ABSTRACT

According to the article 321 of Turkish Civil Code; the infant has the family surname if the parents are married. With this provision, it is clearly stated that the infant that was born during the conjugal community has the family surname that is father's surname. However ,being born during the conjugal community,a clear state about what happens to the surname of the infant after the end of this community hasn't taken place yet. This legal gap has been tried to fix via the concerning judgements of domestic courts and judicial council and it has stated that even the conjugal community ends the surname of the infant cannot be changed unless the father changes the surname or according to the article 27 of Turkish Civil Code,the infant sues for changing his surname when he is an adult.

Having the option of individual application with the 07.05.2010 constitutional amendment, citizens have the right to go to constitutional court concerning the judgements of them before going to European Court of Human Right and have them audited again.In some of the applications that are made individually to Consitutional Court it is stated that on the contrary to the judgement of not changing the surname of a conjugal community born infant after the end of the conjugal community, just because changing the surname is about the custody ,the court has stated that if mother is the custodian of the infant then his/her surname can be changed.

Keywords: Infant's Surname, Woman's Surname, Principle Of Equality, Conjugal Community, Custody

GİRİŞ

Eşlerin, evliliğin devamı boyunca ve evliliğin sonra ermesi durumunda sahip oldukları hak ve yükümlülükler bakımından aynı hukuksal konumda oldukları, bu nedenle de erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan çocuğun soyadını seçme hakkının kadına tanınmamasının, velayet hakkının kullanılması bakımından cinsiyete göre bir ayırım yapılması sonucunu doğuracağı ve eşitlik ilkesine aykırılık teşkil edeceği bir gerçektir. Bu husus Anayasa Mahkemesi'nin 08.12.2011 tarih 2010/119 esas 2011/165 karar sayılı ilamında da açıkça dile getirilmiştir.

Eşitlik ilkesi, 1924 Anayasasından itibaren üç anayasamızda da yer almıştır. 1924 Anayasası'nın 69. maddesine göre, "Türkler kanun karşısında eşittirler ve ayırsız kanuna uymak ödevindedirler. Her türlü grup, sınıf,

aile ve kişi ayrıcalıkları kaldırılmıştır ve yasaktır". Bu hüküm, "Türklerin Kamu Hakları" başlığı altında yer almaktadır. Maddenin ifadesi 1961 Anayasası'nda değiştirilmiş ve 'Eşitlik' kenar başlığıyla, Temel Haklar ve Ödevler' kısmında iki fıkralık bir düzenleme getirilmiştir. 1961 Anayasası'nın 12. maddesine göre, "Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz". 1982 Anayasası ise eşitlik ilkesini beş fıkroda düzenlemiş ve birinci fıkroda sayılan yasaklara 've benzeri sebeplerle' hükmünü ekleyerek, ayırım yasaklarının kapsamını yorum yoluyla genişletmeye elverişli bir düzenleme öngörmüştür. 1982 Anayasası'nın 'Genel Esaslar' kısmında yer alan 'Kanun Önünde Eşitlik' kenar başlıklı 10. maddesine göre, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar²." Ayrıca Anayasa'nın 41. maddesinin birinci fıkrasında ailenin, Türk toplumunun temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı belirtilerek eşitlik ilkesinin eşler arasında da geçerli olduğu açıkça belirtilmiştir.

Cinsiyetler arası eşitlik ve cinsiyete dayalı ayrımcılıkla ilgili hususlar, sadece ulusal seviyedeki düzenlemelerde değil, insan hakları ile ilgili uluslararası hukuk belgelerinde de yer almıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi aile ve özel hayata saygıyı ifade ederken ve 14. maddesi cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasaklamaktadır. 22.11.1984 tarihli 7 No.lu Protokol'ün 5. maddesinde 'Eşler kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerinde, evlilikle ilgili, evlilik sırasında veya ayrıldıktan sonra, özel hukuk nitelikli haklara ve yükümlülüklerle eşit olarak sahiptirler' denilmektedir. Türkiye'nin 04.06.2003 tarihinde onayladığı, BM Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 23/4. maddesine göre taraf devletler, eşlerin evlenirken, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit hak ve sorumluluklara sahip olmalarını sağlamak için gerekli tedbirleri alacaktır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme'nin (CEDAW) 1/g bendi de şu şekildedir: "Taraf devletler kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayırımı önlemek için gerekli

2 GÖZTEPE Ece, "Anayasal Eşitlik İlkesi Açısından Evlilikte Kadınların Soyadı", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, S.54-2, 1999, s.105.

bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın-erkek eşitliğine dayanılarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır: Aile adı, meslek ve iş seçimi dâhil her iki eş (kadın-erkek) için geçerli, eşit kişisel haklar³.”

Eşitlik ilkesinin amacı, hukuksal durumları aynı olanların kanunlarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere kanun karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir⁴. Bu ilke, birbirinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme eşitliğe aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, mutlak ve eylemli eşitlik değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olmaz. Kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz⁵.

Velayet hakkı ve bu bağlamdaki yetkilerin kullanımı da dâhil olmak üzere cinsiyetler arası eşitlik ve cinsiyete dayalı ayrımcılıkla ilgili hususlar yukarıda belirtildiği üzere ulusal mevzuat da dâhil insan hakları ile ilgili birçok uluslararası hukuk belgesinde de yer almaktadır. İç hukuk ve uluslararası hukuk alanında yer verilen söz konusu düzenlemeler paralelinde, 2525 sayılı Soyadı Kanunu'nun evliliğin feshi veya boşanma hâllerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile çocuğun, babasının seçtiği veya seçeceği adı alacağını belirten 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi, Anayasa Mahkemesi'nin 8.12.2011 tarihli ve E. 2010/119, K. 2011/165 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve iptal kararı gerekçesinde, kadın ve erkeğin evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit hak ve sorumluluklara sahip olmaları gereğine yer veren uluslararası sözleşme hükümlerine de atıf yapılmak suretiyle ve eşlerin, evliliğin devamı boyunca ve boşanmada sahip oldukları hak ve yükümlülükler bakımından aynı hukuksal konumda oldukları, erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan çocuğun soyadını seçme hakkının kadına tanınmamasının, velayet hakkının kullanılması bakımından cinsiyete göre ayırım yapılması sonucunu doğuracağı belirtilmek suretiyle itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerine aykırı görülmesi nedeniyle iptaline karar verilmiş ve söz konusu iptal kararı 14.02.2012 tarihli ve 28204 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir⁶.

3 Anayasa Mahkemesi 10.03.2011 tarih, E 2009/85, K 2011/49, Engin Yıldırım (Muhalefet Şerhi) www.anayasa.gov.tr, (E.T: 04.02.2016).

4 Anayasa Mahkemesi 08.12.2011 tarih, E 2010/119, K 2011/165, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 04.02.2016).

5 Anayasa Mahkemesi 02.07.2009 tarih, E 2005/114, K 2009/105, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 04.02.2016).

6 Anayasa Mahkemesi 25.06.2015 tarih, Başvuru No 2013/3434, www.anayasa.gov.tr, (E.T:

Anayasa Mahkemesi daha sonraki yıllarda, bireysel başvuru yolu ile önüne gelen başvurularda bu görüşünü devam ettirmiş ve evlilik birliğinin sona ermesinden sonra velayeti anneye verilen çocuğun soyadının, annenin açacağı dava ile değiştirilebileceğine hükmetmiştir. Böylece mevzuatta yer almayan ancak velayet hakkı kapsamında değerlendirilip, cinsiyetler arası eşitlik ilkesi ve cinsiyete dayalı ayrımcılık yasağı bakımından da var olması gereken bir düzenleme Anayasa Mahkemesi kararı ile uygulamada yerini almıştır.

Bu kapsamda, bu çalışma dört (4) bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde soyadı kavramı, edinme şekli ve değiştirme şekli ulusal mevzuat bakımından değerlendirilmiş, ikinci bölümde velayet kavramı ve velayeti kullanma şekilleri ele alınmış ve üçüncü bölümde küçüklerin soyadının değiştirilmesi ile velayet hakkı arasındaki ilişki velayeti kullanma şekilleri bakımından yargı kararları ışığında ayrı ayrı incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise değerlendirme ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

I. SOYADI

A. Soyadı Kavramı

1. Tanımı ve Hukuki Niteliği

a) Tanımı

Bir kişinin kimliğini tayinde ilk başvurulacak unsur onun adıdır. Ad, ayırt edici niteliği olan kelime veya kelime grubundan oluşur⁷. Kişinin adı ve soyadı, kişinin toplumda bireyselleştirilmesini, diğer insanlardan ayrılmasını sağlayan ve kişiliğin bir parçası olan, aynı zamanda korunmasında kamunun da menfaati olan kimliğini ifade eder⁸. Soyadı, bunun yanında kişinin belli bir aileye aidiyetini de ortaya koyan, herkesin ailece anılmasına yarayan öz adından sonraki adı, aile adı veya aile ismi olarak da ifade edilir.⁹ Soyadı, kişinin kimliğinin belirtilmesini, onun hangi aileye, soya ait olduğunun gösterilmesini ve başka ailelerin bireylerinden ayırt edilmesini sağlayan bir işleve sahiptir¹⁰. Ayrıca soyadı, insanlarla sosyal, kültürel ve diğer türden ilişkiler kurma ve geliştirme becerisi açısından özel ve aile yaşamlarında kişiyi de tanımlar¹¹.

04.02.2016).

7 OĞUZMAN M. Kemal/ SELİÇİ Özer/OKTAY-ÖZDEMİR Saibe, *Kişiler Hukuku*, İstanbul 2015, s. 106.

8 AYAN Serkan, "Anayasa Mahkemesi Kararları Ve Çocuklar İle Kadının Soyadına İlişkin Değişiklik Tasarısı Taslağı Işığında Soyadının İlk Kez Edinilmesi, Kendiliğinden Değişmesi Ve Değiştirilmesi", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVI, S.4, 2012, s. 20.

9 <http://www.tdk.gov.tr>, (E.T: 06.02.2016).

10 Anayasa Mahkemesi 10.03.2011 tarih, E 2009/85, K 2011/49, Engin Yıldırım (Muhalefet Şerhi) www.anayasa.gov.tr, (E.T: 06.02.2016).

11 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 16.11.2004 tarih, BN. 29865/96, Ünal Tekeli-Türkiye

b) Hukuki Niteliği

Kişilere hitap edebilmek, gıyaplarında uzun ve ayrıntılı nitelermelere girişmek gerekmeksizin kimden söz ettiğimizi anlatabilmek, kişiyi diğer kişilerden ayırabilmek için “ad”a gerek vardır. Sadece önad yetmeyebilir. Aynı önadı kullanan birden fazla kişi olabilir. Bu sebeple bir de soyadına ihtiyaç vardır. Biz de genel bir soyadı geleneği olmadığı için Soyadı Kanunu ile soyadı almak mecburi kılınmıştır. Bu kanunda “önad” değil “özad” terimi kullanılır. Medeni Kanun’da, Soyadı Kanunu’nda ve Nüfus Kanunu’nda düzenlenen ad “*Adın gerekliliği ilkesine*” göre her kişinin taşıması gereken ve öz ad ile soyadından ibaret olan “ad”dır¹².

Toplum içinde insanların birbirinden ayırt edilmesini sağlamak üzere tarih boyunca özad ile birlikte ikinci bir ad kullanıldığı görülmüştür. Bu ikinci ad çoğu kez kişinin dış görünüşü, mesleği veya yaşadığı yer gibi bir nitelmeyle belirtilmiştir, örneğin, Uzun Hasan, Güzel Ayşe, Terzi Mustafa veya Buldanlı Mehmet gibi. Soyadı (ikinci adı), zaman içinde yasalarla düzenlenerek özad ile birlikte kullanılması zorunlu kılınmıştır¹³.

1934 yılında kabul edilen 2525 sayılı Soyadı Kanunu’na kadar Türkiye’de soyadı taşımak ve kullanmak mecburiyeti yoktu; fakat birçok ailede birer “aile adı” vardı ve bu teamül çok eski tarihlere uzanıyordu¹⁴. Soyadı Kanunu ile birlikte soyadı kullanmak zorunlu hale gelmiştir. Soyadı Kanunu’nun 1. maddesine göre, her Türk özadından başka bir soyadı kullanmaya mecburdur¹⁵. Ülkemizde ilk kez bu kanunla herkesin bir soyadının bulunması ve bunu taşıma zorunluluğu getirilmiştir¹⁶.

Bir kimsenin kimliğinin belirlenmesinde en önemli unsur olan soyadı, vazgeçilmez, devredilmez, kişiye sıkı sıkıya bağlı¹⁷ bir kişilik hakkıdır¹⁸. Kişilik hakkı, insanı insan yapan, bireyi birey kılan, kişinin kişiliğini oluşturan koruması tüm soylu değerlere ilişkin haktır¹⁹. Kişinin doğumla kazandığı bağımsız varlığını ve bütünlüğünü oluşturan; hayat, beden ve

Davası Kararı, 35. paragraf.

12 HATEMİ Hüseyin/ÖGÜZTÜRK Kalkan, **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2014, s. 50.

13 MOROĞLU Nazan, “Kadının Kimlik Sorunu ve Kadının Soyadı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2012, S. 99, s. 245.

14 ÖGÜZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 107.

15 DURAL Mustafa/ÖĞÜZ Tufan, **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2015, s. 166.

16 AKİPEK Jale G./AKINTÜRK Turgut/ATES Derya, **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2015, s. 419.

17 “Kişinin adı üzerindeki hakkın bir kişilik hakkı olduğu Medenî Kanun’un sistematigiinden de anlaşılmaktadır. Şöyle ki, kişinin adı üzerindeki hakkı, Medenî Kanun’un “B. Kişiliğın Korunması” başlığı altında, üçüncü alt başlık olarak yer almaktadır.” , ERGENE Deniz, “İnsan Hakları Hukukundaki Gelişmeler Işığında Türk Hukukunda Kadının Ve Çocuğun Soyadı Meselesi Ve Medenî Kanun’da Değişiklik Önerisi”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 31, S.2, 2011, s. 127-128, Dipnot 12.

18 Anayasa Mahkemesi, 10.03.2011 tarih, E. 2009/85, K. 2011/49, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 08.02.2016).

19 SEROZAN Rona, **Medeni Hukuk Genel Hükümler/Kişiler Hukuku**, İstanbul 2015, s. 454.

ruh tamlığı, vicdan, din, düşünce ve çalışma özgürlüğü, onuru, ismi, resmi, sırları ile aile bütünlüğü, sosyal ve duygusal değerlerinin tümü kişilik haklarını oluşturur ve bunlardan birine yapılan saldırı manevi tazminat gerektirir²⁰. Kişilik hakkına sahip olma açısından insanlar arasında fark yoktur. Yani kişilik hakkı geneldir ve her insan kişilik hakkına sahiptir²¹. Soyadı üzerindeki hak da, mutlak haklardan olması nedeniyle herkese karşı ileri sürülebilen ve yasayla özel olarak korunan bir hak²².

Soyadın kamu düzeninden olmak ve kişilik hakkı²³ olmak üzere iki temel özelliği vardır. Kamu düzeninden olması, soyadı taşıma zorunluluğu, soyadının değişmezliği, devamlılığı, vazgeçilmezliği ve devredilmezliği sonuçlarını doğururken, kişilik hakkı teşkil etmesi de kişiye sıkı surette bağlı olması ve kişinin manevi bütünlüğünün bir parçası olması sonuçlarını doğurmaktadır. Soyadı, kişiye hem bir hak sağlamakta hem de bazı yükümlülükler getirmektedir. Soyadına, ona sahip olan kişi bakımından bakıldığında, tespit edilmesi gereken ilk husus, kişinin adı üzerindeki hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı nitelikte bir kişilik hakkı olduğudur. Bu hak hukuk düzenince nüfus siciline kayıt anından itibaren korunmaya başlayacaktır²⁴.

2. Edinme Şekli

a) 1934 Tarihli Soyadı Kanunu İle

Soyadı kullanma zorunluluğu Türk Hukukunda ilk kez, 21.06.1934 tarih ve 2525 sayılı Soyadı Kanunuyla kabul edilmiştir. Bu Kanundan önce Türk hukukunda soyadı kullanma zorunluluğu bulunmamaktaydı. Bu Kanun'un 1. maddesine göre "*Her Türk öz adından başka soyadını da taşımağa mecburdur.*" 2. maddesine göre: "*Söyleyişte, yazışta, imzada öz ad önde, soyadı sonda kullanılır.*" Kanun'un 7. maddesine göre: "*Bu kanunun neşri tarihinden itibaren iki yıl içinde gerek soyadı olmayanlar ve gerekse soyadlarını değiştirmek isteyenler taşıyacakları adı Hükümetin tayin edeceği şekilde nüfus kütüklerine geçirilmek üzere bildirirler. ...*". Görüldüğü üzere soyadı seçme işleminin, iki yıl içinde (02.07.1936 tarihine kadar) tamamlanması gerektiği düzenlenmiştir²⁵. Soyadı Kanunun yürürlüğe girdiği 1934 yılında,

20 Yargıtay 4. HD, 10.04.2008 tarih, E.2007/9966, K. 2008/5096, (UYAP), (E.T: 16.02.2016).

21 AYAN Mehmet/AYAN Nursen, **Kişiler Hukuku**, Konya 2015, s. 67.

22 MOROĞLU, s. 246.

23 "*Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile güvence altına alınmış olan adın, kişilik hakları içerisinde taşıdığı önemi gözönünde bulunduran 4721 Sayılı Türk Medeni Yasasında kişiliği korumaya ilişkin hükümlerle yetinilmeyip (m.23-25), onu ayrıca düzenlemek yoluna gidilmiştir (m.26-27). Buna göre anılan Yasanın 27.maddesi hükmü uyarınca adın değiştirilmesi, ancak haklı nedenlere dayanılarak hâkimden istenebilir ise de kişiye sıkı sıkıya bağlı olan ad üzerindeki bu hakkı, kişinin kendisinden başkası kullanamaz.*" Yargıtay 18. HD, 07.06.2007 tarih, E. 2007/4897, K. 2007/5304, (UYAP), (E.T: 21.02.2016).

24 ERGENE, s. 127-128.

25 AYAN, s. 21.

herkesin bir soyadı taşıma mecburiyeti ilkesinin yerine getirilebilmesi için söz konusu hükümler sevk edilmiştir²⁶. Ancak, bu düzenlemeler, Soyadı Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce soyadı bulunmayan kişilerin soyadı almalarını sağlamaya yönelik olduğundan, söz konusu hükümlerin bugün için uygulanırlığı kalmamıştır²⁷.

b) Doğumla

Soyadının normal kazanılma yolu doğumdur. Doğumla birlikte çocuk kanun gereği kendiliğinden bir soyadını kazanır. Bunun için herhangi bir bildirim veya karara gerek yoktur²⁸. Ancak doğumun evlilik için de mi yoksa evlilik dışında mı gerçekleştiği hususu soyadın kazanılmasında önem arz etmektedir.

aa. Evlilik İçinde Doğum

Türk Medeni Kanunu'nun 321. maddesi gereğince "Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin soyadını taşır"²⁹. Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesine göre de, evlenmeyle birlikte kadın kocasının soyadını aldığına göre, ailenin soyadı aslında kocanın(babanın) soyadından başka bir şey değildir. Bu sebeple, ana ve babası evli iken doğan çocuğun babasının soyadını taşıyacağını söylemek yanlış olmaz³⁰. Aile adı olarak kocanın soyadının belirlenmesinin³¹ temelinde yatan prensibin ailede soyadı birliği ile aile birliğinin sağlanması olduğu ileri sürülmektedir. Evlilik içi doğan çocuğun kocanın soyadını alması, aile birliği esasının bir gereği olarak görülmektedir. Böylece bir yandan toplumun en küçük nüvesi olan aile birliğinin soyadı aracılığı ile güçlendirilmesi hedeflenmekte, diğer yandan kişinin belli bir aileye ait olduğunun anlaşılması ile kişinin kimliğinin daha ayrıntılı bir şekilde belirlenmesi istenmektedir. Bu yolla mirasa ilişkin meselelerde, kişinin o aileye ait olduğunun tespitinin daha kolay olacağı, aksi halde, soyadının kişinin kimliğinin belirlenmesinde üstlendiği rolü ifa edemeyeceği ileri sürülmektedir³².

Anayasa Mahkemesi'nin kadının soyadına ilişkin vermiş olduğu bir

26 YILMAZ Merve, "Evli Kadının Soyadı", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Temmuz 2012, S. 10, s. 135.

27 ATASOY Hakan, "Evli Kadının Soyadı Sorunu "Anayasal" mı? "Bireysel" mi?", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 70. Yıl Armağanı, Ankara 2015, s. 136.

28 AYAN, s. 22.

29 YILMAZ, s. 133.

30 DURAL/ÖĞÜZ, s. 169.

31 "Türk hukukunda geçerli olan, kocanın soyadının zorunlu olarak ailenin soyadı sayılması biçimindeki, gelişmiş ülkelerde örneği kalmamış olan bu kuralın, gerek 1982 tarihli Anayasaya, gerek İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine, gerekse de Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşmeye aykırı olduğu açıktır. Fakat Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükmü iki kez incelemiş ve her ikisinde de Anayasa'ya aykırılık iddiasını reddetmiştir." AYAN, s. 23.

32 ERGENE, s. 139.

kararında “Aile Hukuku öğretisinde, [...] toplumsal gerçekler karşısında kadının korunması, aile bağlarının güçlendirilmesi, evlilik birliğinde düzen ve uyum sağlanması, aile içinde iki başlılığın önlenmesi gerektiği”³³ hususları, erkeğin soyadının zorunlu “aile soyadı” olarak kabul edilmesinin gerekçeleri arasında saymıştır³⁴. Ayrıca mahkeme, yine bir kararında “yasa koyucunun aile soyadı konusundaki takdir hakkını, aile birliği ve bütünlüğünün korunması ve aile bağlarının güçlendirilmesi başta olmak üzere, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği kimi zorunluluklar nedeniyle, eşlerden birisine öncelik tanıyacak biçimde kullanmasının hukuk devletine aykırı bir yönü”³⁵ olmadığını belirterek, Türk Medeni Kanunu’nun 187. maddesinde yer alan ve aile soyadının kocanın soyadı olarak anlaşılmasına yol açan düzenlemeyi Anayasa’ya aykırı bulmamıştır.

Evlilik içerisinde doğan çocuk, babasının soyadını doğar doğmaz kazanır.(MK m. 321, Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 22) Bu hüküm emredicidir, şu veya bu şekilde çocuğa başka bir soyadı verilmesi mümkün değildir³⁶. Türk Medeni Kanunu’nun 321. maddesindeki bu kuralı aynı kanunun 285. maddesi ile birlikte yorumlayarak, sadece ana ve babası evli olduğu sırada doğan çocukların değil, evliliğin sonra ermesinden itibaren üçyüz gün içinde doğan çocuklar ile gaipliğe karar verilmesi halinde, kayıp olma ya da son haber alma tarihinden itibaren üçyüz gün içinde doğan(yani babalık karinesinden yararlanan) çocukların da ailenin soyadını alacağını kabul etmek gerekir. Aynı sonuca TMK m.285/2’ye göre, evliliğin sona ermesinden üçyüz gün geçtikten sonra doğan, fakat ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatlanması sonucu babalık karinesinden yararlanan çocuk içinde varmak gerekir³⁷.

Bunun gibi, ana ve babası sonradan evlenen çocuklar da TMK 292’ye göre, kendiliğinden evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tabi olacaklarından, onların da ailenin soyadını almaları gerekir. Çocuk ananın ilk evliliğinin sonra ermesinden itibaren üçyüz gün geçmeden doğmuş, fakat ana bu arada evlenmişse ikinci evlilik içinde doğmuş sayılacağından ikinci kocanın baba olduğu kabul edilir. Bu sebeple de çocuk ikinci kocanın soyadını alır. Ancak TMK 290/2’ye göre bu karine çürütülebilir. Böyle bir durumda artık ilk koca baba sayılacağından, çocuk ilk kocanın soyadını taşır. İlk koca da soybağını reddedecek olursa çocuk evlilik dışın-

33 Anayasa Mahkemesi, 29.09.1998 tarih, E. 1997/61, K. 1998/59, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 04.02.2016).

34 ERGENE, s. 139.

35 Anayasa Mahkemesi, 10.03.2011 tarih, E. 2009/85, K. 2011/49, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 04.02.2016).

36 OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 109.

37 DURAL/ÖĞÜZ, s. 169.

da sayılacağı için ananın soyadını alacaktır (TMK m. 321/1)³⁸.

bb. Evlilik Dışı Doğum

Evlilik dışı ilişkilerden doğan çocukların babalarına bağlantısı hukuken belli değildir. Bu çocukların soyadlarına ilişkin TMK m. 321 de yer alan ve “analarının soyadını” alacakları yönündeki hüküm Anayasa Mahkemesi³⁹ tarafından iptal edilmiştir⁴⁰. İptal kararından önceki dönem açısından, evlilik içinde doğmuş veya evlilik dışında doğmuş olmakla birlikte evlilik içinde ana rahmine düşmüş çocuklar babanın soyadını, evlilik dışında doğmuş çocuklar ise tabi baba ile aralarında soybağı ilişkisi kurulmuş olsun ya da olmasın, ananın soyadını taşımak durumundaydılar⁴¹. Anayasa Mahkemesi iptal kararında, evlilik içinde doğmuş çocuklar ile evlilik dışında doğmuş çocuklar arasında eşitsizlik yarattığı gerekçesiyle 321. maddenin 1. cümlesinde yer alan “evli değilse ananın” ibaresinin iptaline hükmetmiştir⁴². Kararda çocuğun babasının soyadını taşımasının bir hak olduğu, ona annesinin soyadının verilmesinin ise çocuğun menfaatlerinin ihlali sayılacağı ifade edilmiştir. Bu açıdan kararda geçen şu ifadeler çarpıcıdır: “... çocuk evlilik dışı dünyaya gelse bile, ..., babasının nüfusuna yazılmak, bunun getireceği haklardan yararlanmak, ... gibi kişiliğine bağlı temel haklara sahiptir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde bütün çocukların evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olmalarına bakılmaksızın aynı sosyal korumadan yararlanması gerektiği ...”⁴³

Türk Medeni Kanunu’nun 321. maddesine göre; “Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin, soyadını taşır. Ancak, ana önceki evliliğinden dolayı çifte soyadı taşıyorsa çocuk onun bekârlık soyadını taşır.” Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildikten sonraki bu son haliyle hükümde evlilik dışında doğan çocukların soyadlarına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Hüküm Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edildikten sonra çocuğun anne ve babanın evli olmaması hali için soyadı, diğer kanunların düzenlemesine ve Türk Medeni Kanunu’ndaki babalığa ait genel hükümlere bırakılmıştır. Nüfus Hizmetleri Kanunu ve bu kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte, tanıma ya da babalık davası sonucu babalığa hüküm verilmesi halinde babanın soyadının alınmasına imkân tanıyan düzenleme ile

38 DURAL/ÖÇÜZ, s. 170.

39 Anayasa Mahkemesi, 02.07.2009 tarih, E. 2005/114, K. 2009/105, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 04.02.2016).

40 AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 425.

41 “İsviçre Medeni Kanununda 30 Eylül 2011 tarihinde kanunlaşmış, 01 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerde, evlilik dışında doğan çocuğun, annesinin bekârlık soyadını alacağı açıkça belirtilmiştir (İMK.m.270a / I). Hükümün gerekçesinde de, mesela çocuğun doğduğu sırada annenin eski evliliğinden edindiği soyadını taşıması halinde, çocuk ile annesinin farklı soyadlarına sahip olacağı açıkça belirtilmiştir.” AYAN, Dipnot. 19, s.25.

42 AYAN/AYAN, s. 134

43 AYAN, s. 30.

birlikte, eğer bu durumlardan biri yoksa annenin soyadının alınacağına dair düzenleme vardır (Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 28, Nüfus Hizmetlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.23,103,109). Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ile TMK m. 321'deki 2. cümlenin düzenlenmesi de anlamsız kalmıştır. Buradaki hükme göre anne önceki evliliğinden dolayı çift soyadı taşıyorsa evlilik dışında doğan çocuk annenin bekârlık soyadını alacaktır. Bu hüküm anne tek soyadı taşımakta ise ister evli isterse bekâr olsun evlilik dışı çocuğuna bu soyadını vereceği şeklinde anlamaya müsait ise de Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 23. maddesi her halükarda evlilik dışında doğan çocuğa annenin bekârlık soyadının verileceğini hükme bağlamaktadır⁴⁴. Bu aslında mantıksal bir zorunluluktur. Çünkü bu durumda çocuğun soyadını alabileceği hukuken tanınan başka bir kişi de yoktur⁴⁵.

3. Değişirme Şekli

a) Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesindeki Şartların Varlığı Halinde Mahkeme Kararı İle

aa. Soyadının Değiştirilmesini İsteyen Kişi Yönünden

Geniş anlamda soyadını da içinde barındıran "ad"ın gerçek anlamda değiştirilmesinden maksat, onun haklı bir sebebe dayanarak mahkeme hükmüyle değiştirilmesidir. Bu değiştirme, kütükte yazılı adın yazılışının değiştirilmesi şeklinde olabileceği gibi, kullanılmakta olan kütükte kayıtlı adın terk edilerek yeni bir adın alınması şeklinde de olabilir. Türk Medeni Kanunu'nun adın değiştirilmesine istisnai hallerde ve ancak haklı sebeplerin bulunması şartıyla izin verir⁴⁶. Hangi hallerin haklı sebep teşkil ettiği konusu, her bir davadaki özel koşullara göre mahkemece belirlenecektir. Bu belirleme yapılırken objektif koşullardan çok değiştirme isteminde bulunanın mahkemeye sunacağı özel nedenlerin dikkate alınması gerekir. Bu özel, kişiye özgü nedenler; istemde bulunanın kişiliği, sosyal statüsü, aile ilişkileri de gözönünde bulundurularak hakim tarafından değerlendirilmelidir. Ad ve soyadı kişiliğin ayrılmaz bir ögesidir. Kişi bununla anılır ve tanımlanır. Ad veya soyadı niteliği gereği onu taşıyan kişi tarafından benimsendiğinde anlam taşır. Adını benimsemeyen kişiliği ile özdeşleştirmeyen kimsenin, adını değiştirmek istemesi en doğal hakkıdır. Böyle bir durumda, ad değiştirme istemlerini içeren davalarda davacının tercih ve arzusunun ön planda tutulması ve öncelikle dikkate alınması gerekir. Türk Medeni Kanunu'nun öngördüğü "haklı neden" bu kapsam içinde değerlendirildiğinde hakimin bu konudaki takdiri; ileri sürülen nedenin

44 OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 110.

45 AYAN, s.30.

46 AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s. 430.

ve yeni alınmak istenen ad veya soyadının toplum değerlerine ve yasanın buyurucu kurallarına ters düşmeyen, özellikle başkalarına veya çevreye zarar vermeyen, incitmeyen nitelikte bulunduğu saptanmasıyla sınırlı olmalıdır⁴⁷.

Türk Medeni Kanunu'nun 27.maddesi uyarınca adın haklı nedenle değiştirilmesini yargıdan sağlama hakkı kişiye sıkı biçimde bağlı bir hak olarak ancak adın sahibi(ivedi durumlarda yasal temsilcisi) tarafından kullanılabilir. Yoksa belirli bir adın taşınmasından rahatsız olan bir başkasının(yabancı) adın değiştirilmesini talep hakkı yoktur⁴⁸.

bb. Eş ve Çocuklar Yönünden

Soyadının mahkeme kararıyla değiştirilmesi halinde, kişi evli bir erkeğe, karısının ve ergin olmayan çocuklarının soyadı da kendiliğinden değişir. Aynı şekilde soyadı mahkeme kararıyla değişen kadın, kendi soyadını taşıyan altsoylara sahipse, kadının soyadının mahkeme kararıyla değişmesi üzerine, ergin olmayan altsoyların da soyadı kendiliğinden değişir. Fakat her iki halde de ergin olan altsoyların bu karardan etkilenmeyeceği, onların soyadlarının aynı kalacağı kabul edilmektedir. Ancak bu durum da, ergin altsoyların, Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesi gereğince haklı sebeplerle soyadının değiştirilmesini isteme imkânları bulunmaktadır⁴⁹.

b) Evlat Edinme İle

aa. Ergin Olmayan Kişilerin Evlat Edinilmesi İle

Türk Medeni Kanunu'nun 314/3. hükmüne göre evlâtlığın evlât edinenin soyadını alması, küçük olmasına bağlıdır. Evlât edinenin soyadını evlât edinme ile alan küçüğün böylelikle, hangi aileye mensup olduğu belli olur. Ayrıca, ait olduğu ailenin iyi şöhretinden de küçük, faydalanma imkânı bulur⁵⁰.

Evlatlık açısından evlat edinenin soyadını taşımak hem bir hak hem de bir yükümlülüktür. Ancak evlat edinenin soyadını taşıma yükümlülüğü ergin olmayan evlatlık için söz konusudur. Evlat edinme işleminin tamamlandığı sırada ergin olmayan evlatlık, evlat edinenin soyadını taşımakla yükümlü olmakla beraber, eğer çocuğun eski soyadını taşımakta haklı bir menfaati varsa Türk Medeni Kanunu'nun 27/1. hükmüne göre soyadının değiştirilmesini isteyebilir⁵¹.

47 Yargıtay 18. HD, 04.05.2015 tarih, E. 2014/19503, K. 2015/7269, (UYAP), (E.T:06.03.2016).

48 SEROZAN, s. 483.

49 AYAN, s. 56.

50 AYDOS Oğuz Sadık, "Yeni Medeni Kanuna Göre Evlat Edinme", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1-2, Haziran-Aralık 2000, s. 18.

51 IŞIK Mehmet, *Yeni Medeni Kanun Hükümlerine Göre Evlat Edinme*, Ankara 2005, s.100.

bb. Ergin Kişilerin Evlat Edinilmesi İle

Türk Medeni Kanunu'nun 314/3. hükmüne göre, evlat edinilen kişi erginse, evlat edinilme sırasında talep etmesi halinde evlat edinenin soyadını alır. Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 105. maddesinin 6. fıkrasında da, evli bir erkeğin evlat edinilmesi halinde, sadece onun rızasının hem kendisinin, hem eşinin, hem de ergin olmayan çocuklarının soyadının değişmesini sağlayacağı belirtilmiştir. Fakat evli bir kadının evlat edinilmesi halinde, onun soyadı talebi üzerine bile değişmez. Aynı maddenin 7. fıkrasına göre, evli kadın evlat edinilmiş ve kadın, onu evlat edinenlerin soyadını almak istiyorsa, mahkeme kararında bu isteğin ve yeni soyadının, mevcut soyadının önüne eklenmesini talep ettiğinin yazılması gerektiği belirtilmiştir⁵².

Ergin kişilerin kendi soyadları ile tanındıklarını, aradan geçen uzun süreden sonra, evlat edinenin soyadını almasının kendileri ve üçüncü kişiler bakımından güçlükler doğurabileceğini düşünen kanun koyucu evlatlığa böyle bir tercih hakkı tanımıştır. Evlatlık bu tercihi kendi soyadını kullanmakta görürse, evlat edinme sırasında herhangi bir beyanda bulunmaz. Evlatlık tercihi evlat edinenin soyadını almaktan yana kullanırsa, evlat edinme sırasında bu hakkını kullanmak zorundadır. Evlatlık sonradan evlat edinenin soyadını kullanmak istemeyip önceki soyadını kullanmak isterse dava açması gerekecektir⁵³.

c) Evlilik Birliği Dışında Doğmuş Olan Çocuk İle Baba Arasındaki Soybağının Tanıma, Babalık veya Sonradan Evlenme Yoluyla Kurulması İle

Evlilik birliği dışında doğan çocuk; anasının bekârlık hanesine, anasının soyadı ve onun bildireceği baba adı ile tescil edilir. Anası boşanarak bekârlık hanesine dönmüş ise çocuk, anasının kayıtlı bulunduğu haneye, anasının soyadıyla, ancak anası önceki evliliğinden çift soyadı taşıyorsa anasının bekârlık soyadıyla tescil edilir. Anası halen bir başkası ile evli ise çocuk, anasının bekârlık hanesine, bekârlık soyadı ve anasının bildireceği baba adı ile tescil edilir (Nüfus Hizmetlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 23).

Evlilik birliği dışında doğmuş olmakla birlikte, baba tarafından tanınan çocuklar babalarının hanesine baba adı ve soyadı ile analarının kimlik ve kayıtlı olduğu yer bilgileri belirtilmek suretiyle tescil edilir (Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 28/4). Tanınan çocuk anasının bekârlık hanesinde kayıtlı ise; bu hanedeki kaydı kapatılarak, baba soyadı ile babasının ha-

52 AYAN, s. 70.

53 KAYA Cengiz, *Türk Hukukunda Evlat Edinme*, İstanbul 2009, s. 63.

nesine tescil edilir. Tanınan çocuk henüz aile kütüklerinde kayıtlı değilse; doğum formu düzenlenmek suretiyle çocuk babasının soyadı ile baba hanesine tescil edilerek, ana ve çocuk arasında bağ kurulur (Nüfus Hizmetlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 109).

Buna karşılık Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 28/4. maddesinde her ne kadar sadece tanımadan söz ediyorsa da, bu hükmün babalığa hükmü de kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerekir. Çünkü aynı amaca yönelik, sonuçları aynı olan (baba ile soybağının kurulması) iki yola farklı sonuçlar bağlamak doğru olmaz⁵⁴. Öyle ki Nüfus Hizmetlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 103. maddesinde de bu hususa açıkça yer verilmiştir. Maddeye göre, mahkemelerce babalığa hüküm kararı verilmesi halinde; çocuk daha önce anasının hanesinde kayıtlı ise başka bir belge veya ana ve babanın beyanı aranmaksızın mahkeme kararına dayanılarak çocuğun kaydı baba soyadı ile baba hanesine taşınır. Çocuk kayıtlı değil ise, doğum tutanağı düzenlenerek baba hanesine baba soyadı ile tescil edilir ve çocuk ile ana arasında gerekli soybağı kurulur.

Evlilik dışında doğan çocuğun da ana ve babasının birbiriyle evlenmesi durumunda çocuğun soy bağı başka herhangi bir incelemeye gerek kalmaksızın düzelir ve çocuk ailenin soyadını alır (Türk Medeni Kanunu m. 292, Nüfus Hizmetlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 23/4-a)⁵⁵.

d) İdari Karar İle

Soyadı Kanunu gereğince, kendiliğinden bir soyadı seçmeyenlerle, anası, babası belli olmayanlara, soyadı vermek o yerin en büyük mülki amirinin yetkisindedir (Soyadı Kanunu m.8). Böylece söz konusu kişiler soyadlarını bu idari kararlar kazanmış olurlar. Diğer yandan Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 19/3. maddesi anası babası belli olmayanların bulunmuş ve zihinsel özürsüz çocukların soyadını nüfus memurunun koyacağını hükme bağlamaktadır. Görüldüğü gibi iki kanunda farklı kurumlara yetki verilmektedir⁵⁶.

e) Nüfus Hizmetleri Kanununun 19. Maddesine Göre Bir İdari Kararla Soyadının Belirlenmesinden Sonra Ailenin Tespit Edilmesi İle

Anası ve babası belli olmayan çocuğa, kamu kurumlarınca resen bir soyadı verilir. Fakat çocuğun anne babasının sonradan belirlenmesiyle çocuğun soyadı kendiliğinden değişir. Buna göre, çocuğun doğduğu tarihte

54 DURAL/ÖÇÜZ, s. 171.

55 ŞİMŞEK Engin, **Adın Kazanılması ve Değiştirilmesi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2011, s. 97.

56 OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 113.

annesi evli değilse, çocuk annesinin; çocuğun doğduğu tarihteki soyadını alır. Fakat anne o tarihte evliyse, çocuk bu kez de babalık karinesiyle bağlı olduğu babasının soyadı olacaktır. Bu sonucun kabulü, çocuğun ergin olup olmamasından bağımsızdır. Fakat bu çocuk evli bir kadınsa, onun soyadının değişmeyeceği gözden kaçırılmamalıdır⁵⁷.

f) Kadının Evlenmesi İle

Evli kadının soyadı konusunda 4248 sayılı yasa ile değişik 743 sayılı Medeni Kanun'un 153. maddesine, Türk Medeni Kanunu'nda da aynen yer verilmiştir. "Kadının Soyadı" başlıklı üçüncü bölümde 187. maddede yer alan hüküm şu şekildedir: "*Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir*"⁵⁸. Kanundaki bu hüküm emredici niteliktedir⁵⁹. Kadının evlenmekle kocasının soyadını taşıması bir yandan zorunluluk, diğer yandan da bir hakır⁶⁰.

1926 tarihli yasada olduğu gibi 2001 tarihli yeni Medeni Kanun'a göre de kadın, doğumla aldığı soyadını evlenince terk etmek ve kocasının soyadını almak zorundadır. Daha sonra medeni halindeki her değişiklikte, boşandığında ve yeniden evlendiğinde kadın, soyadını her defa değiştirmesi gerekmektedir. Hatta evlilik devam ederken, kocanın evlat edinilmesi ile veya haklı nedenle soyadının değiştirmesi halinde, kocaya bağlı olarak kadının da soyadı değişmektedir⁶¹.

Anayasa'nın gerek 10/2, gerekse de 41. maddelerinde yer alan ve eşler arası eşitlik esasının geçerli olduğu hükmünü getiren düzenleme karşısında, Türk Medeni Kanunu'nun evli kadının soyadını düzenleyen 187. maddesinin, özellikle kadın eşin soyadının aile adı olarak kabul görmemesi karşısında Anayasa'ya aykırı olduğu ve bu yönde açılacak bir davada iptal edileceği rahatlıkla söylenebiliyorsa da, Anayasa Mahkemesi bu hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığını savunarak iptal istemini reddetmiştir⁶². Bu konuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce verilen ve kadını evlenmekle eşinin soyadını almak zorunda bırakan Türk Medeni Kanunu'ndaki hükümlerin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. ve 14. maddelerine aykırı olduğunda dair 16.11.2004 tarih 29865/96 sayılı (Ünal Tekeli-Türkiye Davası) kararına rağmen, Anayasa Mahkemesi 10.03.2011

57 AYAN, s. 39.

58 YILMAZ, s. 139.

59 OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 110.

60 ÖZDEMİR Hayrunnisa, "Türk ve İsviçre Medeni Hukukunda Ad Üzerindeki Hak ve Korunması", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 57, S. 3, 2008, s. 574.

61 MOROĞLU, s. 254.

62 OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 111.

tarikh 2009/85 esas 2011/49 sayılı kararında Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesini Anayasa'ya aykırı bulmayarak iptal istemini reddetmiştir. Mahkeme gerekçesinde, yasa koyucunun aile soyadı konusundaki takdir hakkını, aile birliği ve bütünlüğünün korunması ve aile bağlarının güçlendirilmesi başta olmak üzere, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği kimi zorunluluklar nedeniyle, eşlerden birisine öncelik tanıyacak biçimde kullanmasının hukuk devletine aykırı bir yönünün bulunmadığını, kaldı ki itiraz konusu kuralda kadının başvurusu durumunda önceki soyadını kocasının soyadının önüne ekleyerek kullanabileceği ve bu yönüyle kişilik hakkı ile kamu yararı arasında adil bir dengenin kurulmasının da sağlandığını belirtmiştir. Ayrıca mahkeme, kadının evlenmekle kocasının soyadını almasının cinsiyet ayırımına dayanan bir farklılaşma yarattığı iddiasının da yerinde olmadığını, durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabileceğini, bu nedenle yasa koyucunun takdir yetkisi kapsamında aile soyadı olarak kocanın soyadına öncelik vermesinin eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmadığını belirtmiştir⁶³.

Anayasa Mahkemesi'nin, evlenen kadının kızlık soyadını bağımsızca taşıyabilmesini ve ayrıca bu adını aile adı olarak kabul ettirebilmesini engelleyen Türk Medeni Kanunu'nun 187 ve 321. maddelerini Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı bulmaması hususu Yüksek Mahkeme'nin kararlarında sıkça rastlanan cinsiyet ve erkek egemen anlayışının damgasını taşımaktadır⁶⁴.

Anayasa Mahkemesi, her ne kadar Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla yapılan iptal başvurusunu reddetmiş ise de, bu konuda bireysel başvuru yolu ile önüne gelen uyuşmazlıklara ilişkin vermiş olduğu kararlarında, kadının evlenmekle eşinin soyadını alması zorunluluğunun, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlali niteliğinde olduğunu belirtmiştir⁶⁵. Mahkeme kararlarında, AİHM'in, kişinin soyadını özel hayat kapsamında değerlendirerek evli kadının kocasının soyadını kullanma zorunluluğunu özel hayata müdahale olarak kabul ettiğini, AİHM birçok kararında⁶⁶, soyadı kullanımı ile ilgili başvuruların, AİHS'nin 8. maddesinde yer alan "*özel hayatın ve*

63 Anayasa Mahkemesi 10.03.2011 tarih, E 2009/85, K 2011/49, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 12.03.2016).

64 SEROZAN, s. 482

65 Anayasa Mahkemesi, 19.12.2013 tarih, BN. 2013/2187; 16.04.2015 tarih, BN. 2014/5836, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 12.03.2016).

66 Ünal Tekeli/Türkiye, B. No. 29865/96, 16.11.2004; Leventoğlu Abdulkadiroğlu/Türkiye, B. No. 7971/07, 28.5.2013; Tuncer Güneş/Türkiye, B. No. 26268/08, 3.10.2013; Tanbay Tüten/Türkiye, B. No. 38249/09, 10.12.2013, http://hudoc.echr.coe.int/tur#{, (E.T: 12.03.2016).

aile hayatının korunması” ilkesi kapsamında incelendiğini ve kadının evlendikten sonra yalnızca evlilik öncesi soyadını kullanmasına ulusal mercilerce izin verilmemesinin, AİHS’nin özel hayatın gizliliğini öngören 8. maddesiyle bağlantılı olarak, ayrımcılığı yasaklayan 14. maddesine aykırı olduğu sonucuna vardığını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, uyuşmazlığı karara bağlayan ilk derece mahkemelerinin, AİHS ve diğer uluslararası insan hakları andlaşmaları ile çatışan 4721 sayılı Kanun’un 187. maddesini kararlarına esas almayarak, başvuru konusu uyuşmazlık açısından Anayasa’nın 90. maddesi uyarınca uygulanması gereken uluslararası sözleşme hükümlerini dikkate alması gerektiği sonucuna varmıştır. Mahkeme uluslararası sözleşmelerin, evli erkek ve kadının evlilik sonrasında soyadları bakımından eşit haklara sahip olmasını öngören hükümleri ile evli kadının kocasının soyadını kullanması zorunluluğunu öngören iç hukuk düzenlemelerinin aynı konu hakkında farklı hükümler içermesi nedeniyle, ilgili sözleşmenin hükümlerinin somut uyuşmazlık açısından esas alınması gereken hukuk kuralı olduğu sonucuna varılmakla, evlenmekle eşinin soyadını almak zorunda kalan kadının manevi varlığı kapsamında güvence altına alınan isim hakkına yönelik müdahalenin kanunilik şartını taşımadığını belirtmiştir⁶⁷.

Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da, 30.09.2015 tarih 2014/2-889 esas 2015/2011 sayılı kararında, kadının evlilik birliği içerisinde yalnızca kızlık soyadını kullanmak istemesinin haklı bir gerekçeye dayanmasının gerekmediğini, bu hakkın AİHS’nin 8. maddesi ve Anayasa’nın 17. maddesi kapsamında bir insan hakkı olduğunu ve cinsiyete dayalı bir ayrıma tabi tutulmaksızın erkek ve kadın arasında eşit şekilde uygulanması gerektiğini, aksi durumun AİHS’nin 14. maddesine aykırılık teşkil edeceğini belirterek, ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu, kadının evlilik birliği içerisinde kızlık soyadını kullanabileceğine ilişkin kararın onanmasına karar vermiştir⁶⁸.

Gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin vermiş olduğu mahkumiyet kararları, gerek Türkiye’nin de onayladığı ve sözleşmeyi imzalarken koyduğu önemli çekinceleri kaldırdığı “Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi” (CEDAW) hükümleri ve gerekse Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nca verilen kararlar dikkate alındığında kadın ve erkek arasında ayrımcılık yaratan soyadı konusundaki Türk Medeni Kanunu m. 187 hükmünün değiştirilmesi gereği sonucu ortaya çıkmaktadır⁶⁹.

67 Anayasa Mahkemesi, 16.04.2015 tarih, BN. 2014/5836, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 12.03.2016).

68 YHGK, 30.09.2015 tarih, E. 2014/2-889, K. 2015/2011, (UYAP), (E.T: 12.03.2016).

69 OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 111.

g) Evlatlık İlişkinin Kaldırılması İle

Evlatlık ilişkisinin ortadan kaldırılması halinde; çocuğun soyadında da değişiklik meydana gelecektir. Evlat edinme kararının kesinleşmesi ile evlat edinenin soyadını taşımaya başlayan çocuk, evlatlık ilişkisinin kaldırılması ile bu soyadı kararın kesinleşmesinden itibaren kullanamayacaktır. Evlatlık ilişkisinin kaldırılması ve evlat edinene ile arasındaki soybağının ortadan kalkması ile evlatlık artık evlat edinenin soyadını değil, evlat edinme kararından önceki soyadını kullanmaya başlayacaktır. Birlikte evlat edinme halinde, evlatlık ilişkisinin sadece eşlerden biri açısından kaldırılmasına karar verilmesi halinde ise, diğer eş ile evlatlık ilişkisi devam etmesi nedeniyle evlatlığın soyadında bir değişiklik olmayacak, evlat edinenin soyadını taşımaya devam edecektir⁷⁰.

h) Soybağının Reddi veya Tanımanın İptali İle

Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 104. maddesine göre mahkeme kararı ile soybağı reddedilen çocuk, baba hanesindeki kaydına açıklama yapılarak nüfus kaydı kapatılır ve anasının bekârlık hanesine anasının bekârlık soyadı ile taşınır. Aynı Yönetmelik'in 23/3. maddesine göre soybağı reddedilen çocuğun anası halen bir başkası ile evli ise çocuk, anasının bekârlık hanesine, bekârlık soyadı ve anasını bildireceği baba adı ile tescil edilir. Bu hükümler dikkate alındığında, soybağının reddi halinde çocuğun, annenin çocuğun doğumu tarihindeki mevcut soyadını değil, bekârlık soyadını alacağı açıkça belirtilmiştir⁷¹.

Türk Medeni Kanunu'nda genel anlamda tanımanın hükümsüzlüğü hallerinde (tanımanın iptali dâhil) çocuğun soyadının değişip değişmeyeceği konusunda bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak tanımanın iptalinin tesciline ilişkin işlemlerin Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 110. maddesinde belirtilen esaslara uygun olarak yapılması gerekir. Zira Yönetmeliğin "*Tanımanın İptalinin Tesciline İlişkin Esaslar*" kenar başlıklı 110. maddesinin 1. fıkrasında, tanımanın iptali "*çocuk ile tanıyan arasında tanıma nedeniyle kurulan soybağının mahkemece kaldırılması*" şeklinde tanımlanmış, 2. fıkrasında ise tanımanın iptalinin tesciline ilişkin esaslar belirtilmiştir⁷². Maddeye göre; a) *Tanınması iptal edilen, anasının bekârlık hanesinde kayıtlı ise tanımanın iptaline ilişkin mahkeme kararı tanınanın ve tanıyan babanın kaydına işlenir.* b) *Tanınması iptal edilen, tanıyan babasının hanesinde kayıtlı ise baba hanesindeki kaydı kapatılarak ana-*

70 GÖRGEÇ Başak, "Evlatlık İlişkinin Kaldırılması", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XIV, S. 1–2, 2010, s. 376.

71 AYAN, s. 25.

72 ÖZBAY İbrahim/NAR Şerife Aksan, "Son Yasal Değişiklikler Çerçevesinde Tanımanın İptali Davası ve Bu Davada Uygulanacak Usul", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XIV, S. 3–4, 2010, s. 213.

sının bekârlık hanesine anasının bekârlık soyadı ile taşınır. Anasının ve tanıyan babasının kayıtlarına tanınmanın iptali tescil edilir. c) Eoli kadının tanınmasının iptal edilmesi halinde; kendisi ile anasının bekârlık ve tanıyan babasının kayıtlarına tanınmanın iptali işlenir. ç) Tanınması iptal edilen evli erkek, baba hanesinde kayıtlı ise, baba hanesindeki kaydı kapatılarak eşi ve varsa çocukları ile birlikte anasının bekârlık hanesine, anasının bekârlık soyadı ile taşınır. Anasının ve tanıyan babasının kayıtlarına tanınmanın iptali tescil edilir. d) Türk babadan ve yabancı anadan doğan çocuğun tanınması iptal edilmiş ise; baba hanesindeki kaydı kapatılır. Tanıyan babasının kayıtlarına tanınmanın iptali tescil edilir. Çocuğun tanıma nedeniyle kazanmış olduğu Türk vatandaşlığını muhafaza edip etmeyeceğinin tespiti amacıyla tanınan çocuk ile tanıyan babaya ait nüfus kayıt örnekleri ile tanınmanın iptaline ilişkin mahkeme kararının bir örneği Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça verilecek talimat doğrultusunda işlem yapılır. e) Türk babadan ve aile kütüklerine tescil edilmemiş (saklı nüfus) kadından doğan çocuğun tanınması iptal edilmiş ise; 1) Tanınan çocuğun anasının vatandaşlık durumu düzgün olmayan kişiler kütüğünde kayıtlı ve saklı nüfus işlemlerinin sürdürülmesi halinde; tanınmanın iptali kararı aile kütüklerine tescil edilerek, çocuğun tanıma nedeniyle kazanmış olduğu Türk vatandaşlığını muhafaza edip etmeyeceğinin incelenmesi amacıyla, tanınan çocuk ile tanıyan babaya ait nüfus kayıt örnekleri ile tanınmanın iptaline ilişkin mahkeme kararının bir örneği Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça verilecek talimat doğrultusunda işlem yapılır. 2) Tanınan çocuğun anasının saklı nüfus olarak aile kütüklerine tescil edilmiş olması halinde; baba hanesindeki kaydı kapatılarak anasının bekârlık hanesine anasının bekârlık soyadı ile taşınır.

1) Kadın Açısından Boşanma veya Evliliğin İptali İle

Türk Medeni Kanunu'nun 173. maddesine göre; "Boşanma hâlinde kadın, evlenme ile kazandığı kişisel durumunu korur; ancak, evlenmeden önceki soyadını yeniden alır. Eğer kadın evlenmeden önce dul idiyse hâkimden bekârlık soyadını taşımasına izin verilmesini isteyebilir. Kadının, boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğu ve bunun kocaya bir zarar vermeyeceği ispatlanırsa, istemi üzerine hâkim, kocasının soyadını taşımasına izin verir. Koca, koşulların değişmesi hâlinde bu iznin kaldırılmasını isteyebilir." Kanun boşanan kadının kural olarak, kocasının soyadını kullanamayacağını, ancak, kocasının soyadını kullanmakta yararı olduğunu ve bunun kocaya zarar veremeyeceğini kanıtladığı takdirde, mahkeme kararıyla bu soyadını kullanmaya devam edebileceğini kabul etmiştir. Kadının bu hakkı süresiz olarak öngörülmemiş, kocaya koşulların değişmesi halinde (kadının yeniden evlenmesi, haysiyetsiz yaşam sürmesi gibi durumlarda), bu iznin kaldırılmasını isteyebilme yetkisi verilmiştir⁷³.

73 YILMAZ Kumru Kılıçoğlu, "Kadının Bitmeyen Soyadı Sorunu", *Ankara Barosu Dergisi*, 2014/4, s. 589.

Evlilik butlan kararı ile sona erdirilirse kadının soyadı hakkında boşanma halinde uygulanan hükümler geçerli olacaktır⁷⁴. Türk Medeni Kanunu'nun 158. maddesinde bu husus açıkça belirtilmiştir. Maddeye göre; *"Evlencenin butlanına karar verilirse, evlenirken iyiniyetli bulunan eş bu evlenme ile kazanmış olduğu kişisel durumunu korur. Eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi, tazminat, nafaka ve soyadı hakkında boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır."* Bu durumda yukarıda belirtildiği üzere Türk Medeni Kanunu'nun 173. maddesi uygulama alanı bulacaktır.

Kocanın ölmesi durumunda kadının soyadının ne olacağı hususuna da burada değinmek gerekir. Bu konuda Nüfus Hizmetlerine Ait Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesinin 141. maddesinde ve Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 67. maddesinde *"Kocası ölen kadın yeniden evlenmedikçe ölen kocasının aile kütüğünde kalır ve kocasının soyadını taşımaya devam eder. Yazılı talebi halinde bekârlık hanesine dönerek bekârlık soyadını alıp kapanmış olan nüfus kaydı açılabilir"* hükmü düzenlenmiştir⁷⁵.

II. VELAYET

A. Velayet Kavramı

1. Genel Olarak

a) Tanımı

Velayet, küçüklerin istisnai hallerde de kısıtlıların şahıs varlıklarının korunması, geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve mallarına özen gösterilmesi; aynı zamanda onların temsil edilmesi konularında ana ve babaya atfedilmiş yetki, hak ve yükümlülüklerin tümüdür⁷⁶. Velayet, çocuğun kişiliğine⁷⁷ ve mallarına özen göstermek ve onu temsil etmek konusunda ana babaya ödevler yükleyen ve bunların en iyi şekilde yerine getirilmesi için onlaya yetkiler sağlayan, asıl amacı çocuğun korunması ve yararını gözetilmesi olan bir kurumdur⁷⁸. Velayette yetkiyle ödev sanki iç içe geçmiştir. Ancak modern hukukta velâyet haktan ziyade bir yükümlülüktür. Velâyet yalnızca çocuğun korunması amacını güden bir müessesedir⁷⁹.

Belirtilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere velayet ergin olmamış

74 OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 113.

75 Yargıtay 18. HD, 05.11.2015 tarih, E. 2015/16800, K. 2015/15901, (UYAP), (E.T:06.03.2016).

76 KARACA Hilal, **Velayetin Kapsamı ve Hükümleri**, Ankara 2015, s. 23.

77 *"Ana ve babanın çocukların kişiliklerine ilişkin hak ve ödevleri, özellikle çocukların şahıslarına bakmak, onları görüp gözetmek, geçimlerini sağlamak, yetiştirilmelerini ve eğitimlerini gerçekleştirmektir."* Yargıtay HGK, 06.03.2013 tarih, E. 2012/2-794, K. 2013/310, (UYAP), (E.T: 14.03.2016).

78 BAYGIN Cem, **Soybağı Hukuku**, İstanbul 2010, s.259.

79 ÇELİK Cemil, "Velayetin Kaldırılması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 54, S. 1, 2004, s. 256.

veya ergin olmuş ancak kısıtlanarak velayet altına alınan çocukların yararlarının korunması amacına hizmet eder. Velayetin asıl işlevi de çocuğa bağımsız kişilik kazandırarak zamanla kendi kendini yönetecek ve koruyabilecek duruma getirmektir. Çocuğun zamanla ana babasına olan gereksinimi azalacak ve çocuk oluncaya kadar velayetin kapsamı gittikçe daralmaktadır⁸⁰.

Velayet, Türk Medeni Kanunu'nun 335. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre; *"Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz. Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar."* Buna göre kural olarak ergin olmayan çocuklar ana ve babanın velayeti altındadırlar. Ergin olan kişinin kısıtlanmasını gerektiren hallerde hakim anne ve baba dışında vasi atanmasına gerek görmediği hallerde bu kişi yine anne ve babasının velayeti altında kalacak, hukuki ilişkilerinde vesayete ilişkin hükümler değil vesayete ilişkin hükümler uygulanacaktır⁸¹.

b) Hukuki Niteliği

Velayet hakkı sahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Ana baba, velayet hakkını başkasına devredemezler ve bu haktan vazgeçemezler. Ancak, özel hallerde, belirli bazı görevlerin icrası için üçüncü kişilere yetki verebilirler. Örneğin, özel öğretmen tutulması durumunda öğretmen, velayetten doğan çocuğun eğitimi görevini üstlenmektedir. Bu yetki kısmen veya hatta tamamen üçüncü şahıslara verilse bile velayet yine de ana babaya ait olarak kalır. Velayet ancak, belirli sebeplerin meydana gelmesi sonucunda mahkeme kararı ile ortadan kaldırılabilir (TMK m. 348). Çocuk yasal bir neden olmaksızın ana babadan alınamaz (TMK m. 335). Velayette, veli, velayetten yani veli olmaktan kendiliğinden vazgeçemez⁸².

Velayet, hem nisbi hem de mutlak hak özelliği göstermektedir. Velayetin nisbi yönü, ana baba ile çocuk arasındaki karşılıklı yükümlülük ilişkisinde görülür; velayetin mutlak yönü ise, ana baba ve çocuğun diğer bir ifadeyle ailenin hayat alanının üçüncü kişiler karşısında korunmasında ve velayetin herkese karşı ileri sürülebilmesinde ortaya çıkar. Velayetin mutlak bir hak olmasının sonucu, bu hakkın kanunda öngörülen sebepler dışında ana babadan alınamaması ve çocuğun haksız yere alıkonulması

80 ZEYBEK Elvan, **Velayet Hakkının Kullanımı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2009, s. 6.

81 ÖZÜĞÜR Ali İhsan, **Velayet-Vesayet-Soybağı-Evlat Edinme Hukuku-Diğer Eşin Rıza ve Onamına Bağlı İşlemler**, Ankara 2010, s. 565.

82 SERDAR İlkunur, "Birlikte Velayet", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1, 2008, s. 160.

halinde, güvenlik güçleri aracılığıyla geri alınabilmesidir⁸³.

Esasen başkası hakkında karar verme yetkisini içeren velayet, kanunen soybağı ilişkisini gerektirir; diğer bir ifadeyle velayet, sadece çocukla arasında hukuki soybağı bulunan kişilere tanınır. Bu bağlamda ana baba, velayet hakkına birlikte sahip olabilir veya koşullara göre velayet hakkı ana ya da babaya ait olabilir (TMK 335-337). Bu yönüyle velayet hakkı, ana baba bakımından inhisari niteliktedir⁸⁴.

c) Kapsamı

Velayet, ana babanın çocuğa ilişkin sorumluluklarının ve yetkilerinin tümünü kapsar, bu bağlamda çocuğun genel-mesleki-dini eğitimi, çocuğa isim koyma, çocuğu temsili çocuğun mallarını yönetimi ve çocuğun menfaatlerinin korunması için hukuki temel oluşturur. Bu haliyle velayetin kapsamını oluşturan unsurların içeriğine kısaca bakacak olursak; Türk Medeni Kanunu'nun 340. maddesine göre ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitmek ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimini sağlayıp korumakla ve çocuğun yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve mesleki bir eğitim sağlamakla yükümlü tutulmuştur. Genel eğitimden anlaşılması gereken şey; çocuğun erdemli, onurlu, vatanını ve milletini seven dürüst ve namuslu bir insan olarak yetiştirilmesi için gerekli olan telkinlerde bulunmak, çocuğa daima iyi şeyler öğretmek, onun kötü yollara sapmaması ve kötü alışkanlıklar edinmemesi için her türlü cabayı sarf etmek olmalıdır. Bunun yanında Türk Medeni Kanunu'nun 341. maddesine göre çocuğun dini eğitimi belirleme hakkı da ana ve babaya aittir. Dini eğitim iki hususu içermektedir. Birincisi dinin seçilmesi, ikinci ise, seçilen dine uygun eğitimin verilmesidir. Ana ve baba kural olarak çocuklarını kendi inandıkları dine göre yetiştirebilecekleri gibi, çocukları için başka bir din seçmekte de tamamen serbesttirler. Türk Medeni Kanunu'nun 339/5. maddesi çocuğun adının ana ve babası tarafından birlikte koyulacağı düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 342/1. maddesine göre velayet hakkına sahip ana ve baba, velayetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler. Ana ve baba tarafından çocuk adına açılacak tüm davalar yönünden de geçerlidir⁸⁵.

83 BAYGIN, s. 260.

84 İMAMOĞLU S. Hülya, "Yeni Medeni Kanundaki Düzenleme ve Velayete Hâkim İlkeler Çerçevesinde Tedip Hakkının Değerlendirilmesi, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 54, S. 1, Ankara 2005, s. 169.

85 SERDAR, S. 161-162.

2. Velayeti Kullanma Şekilleri

a) Birlikte Velayet

Birlikte velayet çocuk üzerindeki müşterek velayet hakkının ana ve babaca birlikte, eşit kullanılmasıdır. Evlilik birliği devam ederken ana ve baba sorumluluğu bunu gerektirir. Nitekim Türk Medeni Kanunu'nun 336. maddesi hemen, daha ilk fıkrasında bunu belirtmekte ve evliliğin devamı süresince velayetin birlikte kullanılacağını kaleme almaktadır⁸⁶. Ana ve baba evlilik devam ettiği sürece doğan çocukları üzerinde kanundan doğan velayeti birlikte icra etme hakkına sahiptirler⁸⁷.

Ana ve baba çocuğun doğduğu veya ana rahmine düştüğü sırada birbiriyle evli ise, velayet hakkına birlikte sahip olurlar. Velayet hakkı, evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesini izleyen üç yüz gün içinde doğan çocuklar üzerinde doğumla birlikte kendiliğinden kazanılmış olur. Evlilik dışında doğan çocuklar, ana ve babalarının sonradan birbiri ile evlenmesi durumunda evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tabi olur; evlenmeden itibaren ana ve baba velayeti birlikte kullanır. Boşanan eşlerin yeniden evlenmesi ile müşterek çocukların velayeti başkaca bir işleme gerek olmaksızın, evlenme işleminin tamamlanmasıyla ana babaya ait olur⁸⁸.

Velayet hakkının birlikte kullanılması, velayete ilişkin hak ve yükümlülüklerin yerine getirildiği sırada ana babanın birbirlerine danışarak hareket etmeleri ve birbirlerinin fikirlerini almaları anlamına gelmekte olup, bu durum ana ve babaya her koşulda birlikte hareket etme sorumluluğu yüklemesiz. Ana veya babadan her biri diğer eşin açık veya örtülü iznini akarak tek başına da iş ve işlem yapabilmektedir. Ancak ana ve baba çocukları ile ilgili her türlü hukuki muamelede bulunurken en az kendi işlerinde gösterdikleri dikkat ve özeni göstermek zorundadır. Keza ana ve baba velayeti kullanırken çocuğun yüksek yararını ve görüşlerini de her zaman göz önünde tutmalıdır⁸⁹.

Birlikte velayette, velayetin kullanımı hususunda ana ve baba eşit söz hakkına sahiptir. Eski Medeni Kanununun 263. maddesinde yer alan babanın oyunu üstün kılan düzenleme kaldırılmıştır. Birlikte velayette, velayetin kullanımında ana baba anlaşmadıkları takdirde ne olacağı Türk Medeni Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiş değildir. Bu tür anlaşmazlık durumlarında Türk Medeni Kanunu'nun 195. maddesindeki düzenleme

86 Ediz Bingöl, "Boşanmış Çiftlerin Ortak Velayet Hakkının Türk ve İsviçre Hukukları Bakımından Karşılaştırılması", *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 88, S. 2, 2014, s.281.

87 Yargıtay 2. HD, 27.03.2014 tarih, E.2013/24811, K. 2014/7133, (UYAP), (E.T: 20.03.2016).

88 BAYGIN, s. 262.

89 KARACA, s. 61.

uygulanarak anlaşmazlık çözümlenmektedir. Buna göre, ana-baba, anlaşamaları durumunda velayetin ne şekilde kullanılacağı hususunda mahkemeye başvurarak, hâkimden bu konuda kendilerine yardımcı olmasını isteyeceklerdir. Hâkim de onları uzlaştırmaya çalışacaktır. Buna rağmen ana baba uzlaşmazlarsa, hâkim bu takdirde uzman kişilerin yardımını isteyerek, anlaşmazlığı çözecektir.(TMK.195/2). Burada hâkim, ana babanın yerine geçerek, çocuk hakkında karar vermez. Hâkimin yapacağı ana babanın velayetin kullanılmasında anlaşamadıkları konu ile ilgili olarak ana babanın fikirlerini dinleyip, hangisi çocuğun menfaatine daha uygunsa, o yönde anlaşmazlığı çözüme kavuşturacaktır⁹⁰.

b) Tek Başına Velayet

Velayetin ana ve baba tarafından birlikte kullanılması ana kural olmakla beraber doğal ya da kanuni bazı hallerde velayet hakkının birlikte kullanılması imkânsız hale gelebilir⁹¹. Eşlerin birlikte yaşamaya ara vermesi, ayrılığa veya boşanmaya karar verilmesi, evliliğin butlanına karar verilmesi, eşlerden birinin ölümü veya gaipliğine karar verilmesi, eşlerden birinin kasten işlenen bir suçtan dolayı mahkûm olması ve anne ile babanın evli olmaması durumlarında velayet hakkının kullanımı anne veya babadan birine bırakılabilmektedir.

Türk Medeni Kanunu'nun 197. maddesinin 1. fıkrasına göre eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Ayrıca Kanun'un 170. maddesine göre tarafların boşanma sebeplerine dayanarak açmış oldukları ayrılık veya boşanma davasında hâkim ayrılığa da karar verebilir. Bu iki durumda, yani diğer bir ifade ile ortak hayata son verilmiş veya ayrılık halinin gerçekleşmiş olması durumlarında hâkimin velayeti eşlerden birine verebileceği Kanun'un 336/2. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Maddeye göre "*Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hali gerçekleşmişse hâkim, velayeti eşlerden birine verebilir.*" Maddeden de anlaşılacağı üzere eşlerin 197. madde uyarınca birlikte yaşamaya ara vermeleri veya 170. maddeye göre haklarında ayrılık kararı verilmesi durumlarında velayet hakkı kendiliğinden ortadan kalkmaz⁹². Hâkim, çocuğun menfaatinin dikkate alarak velayeti eşlerden birine verir⁹³.

90 SERDAR, s. 165.

91 ÇELİKEL Serdar, *Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki Sonuçları*, Ankara 2012, s. 65.

92 "*Türk Medeni Kanununun 336. maddesi uyarınca "Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velayeti birlikte kullanılır. Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velayeti eşlerden birine verebilir."* Mahkemece, *davacı-karşı davalı kocanın boşanma davası reddedilmesine ve davalı-karşı davacı kadınında velayet konusunda bağımsız bir davasının olmadığı nazara alınmadan tarafların müşterek çocuğu olan Alican'ın velayet hakkının davalı-karşı davacı anneye verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir"*. Yargıtay 2. HD, 10.07.2014 tarih, E. 2014/5329, K. 2014/16024, (UYAP), (E.T: 20.03.2016).

93 "*Dava, Türk Medeni Kanununun 336/2. maddesi uyarınca bir koruma tedbiri olarak, ayrı yaşama*

Türk Medeni Kanunu'nun 170. maddesine göre hâkimin boşanmaya karar vermesi durumunda, 182. maddeye göre de ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenlemek zorundadır. Velayet hakkının kim tarafından kullanılacağı da Kanun'un 336/3. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre; *"Velayet, ana ve babadan birinin ölümü halinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir"*. Boşanma ile birlikte evlilik kesin olarak son bulacağına göre, o tarihe kadar ana ve babanın beraberce kullandıkları velayet hakkının, bundan böyle onlardan sadece birine bırakılması gerekecektir. Medeni Kanun çocukların velayetinin taraflardan hangisine bırakılacağı konusunda hâkime oldukça geniş bir takdir yetkisi tanımaktadır. Hâkim velayet konusunu karara bağlar-ken çocuğun hangi tarafa bırakıldığı takdirde daha iyi yetiştirileceği ve bakılacağı, eğitim ve öğreniminin daha iyi sağlanacağı hususlarını dikkate alacaktır⁹⁴.

Türk Medeni Kanunu'nun 157. maddesine göre; *"Mahkemece butlanına karar verilen bir evlilikten doğan çocuklar, ana ve baba iyiniyetli olmasalar bile evlilik içinde doğmuş sayılırlar. Çocuklar ile ana ve baba arasındaki ilişkilere boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır."* Madde de evliliğin butlanına karar verilmesi durumunda çocuklar ile ana ve baba arasındaki ilişkilerde boşanmaya ilişkin hükümler uygulanacağı belirtildiğine göre hâkim, çocuğun menfaatini dikkate alarak velayeti ana veya babadan birine verebileceği⁹⁵ gibi iki tarafa da velayeti vermeyip çocuğu vesayet altına alarak vasi atanmasına da karar verebilir.

Ana babası evli olan çocuğun velayeti, eşlerden birinin ölümüyle sağ kalan tarafa aittir. Eşlerden biri hakkında gaiplik kararı verilmesi halinde de sonuç aynıdır; yani velayet hakkına diğer eş tek başına sahip olur. Evlilik boşanma veya butlan kararı ile sona ermiş ve çocuğun velayeti ana veya babadan birine bırakılmışsa, velayet hakkında sahip olan tarafın ölümü halinde velayet kendiliğinden diğer tarafa geçmez⁹⁶. Hâkim talep üye-

neniyle ortak çocukların velayetinin geçici olarak düzenlenmesine ilişkindir. Uzman raporunda anne sevgi ve bakımına muhtaç küçüklerin velayetinin tedbiren anneye verilmesinin uygun olacağı bildirilmiştir. Tarafların müşterek çocuklarının velayetinin Türk Medeni Kanununun 197/4. ve 336/2. maddeleri çerçevesinde davacı anneye verilmesi gerekirken, idrak çağında olmayan 2006 doğumlu Helin ve 2008 doğumlu Yusuf'un velayet konusundaki beyanlarına itibar edilerek yetersiz gerekçe ile davacının davasının reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." Yargıtay 2. HD, 04.01.2013 tarih, E. 2013/5118, K. 2013/25121, (UYAP), (E.T: 20.03.2016).

94 AKINTÜRK Turgut/ATEŞ KARAMAN Derya, **Aile Hukuku**, İstanbul 2013, s. 310.

95 *"Mahkemece evliliğin butlanına karar verirse dahi,'nın evlilik içinde doğmuş sayılacağı dikkate alınarak, (TMK.md.157) velayet ve kişisel ilişki yönlerinden bir düzenleme yapılması yasal bir zorunluluktur."* Yargıtay 2. HD, 23.10.2014 tarih, E. 2014/21618, K. 2014/20697, (UYAP), (E.T: 21.03.2016).

96 *"Çocuk A. 1996 doğumlu olup, babası İ. ile annesi K.'nın 14.09.2010 tarihinde kesinleşen boşanma kararı ile birlikte velayeti babası İ.K'ya verilmiş; baba İ'de 24.11.2011 tarihinde ölmüştür. Çocuğun velayeti boşanma kararı ile eşlerden birine verilip, bu eşinde ölümüyle, velayet kendiliğinden sağ kalan*

rine veya resen, çocuğun menfaatine göre ya velayeti sağ kalan tarafa verir ya da ona vermeyi uygun bulmayıp çocuğa bir vasi tayin eder⁹⁷.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde ana babadan birinin kasten işlediği suçtan mahkûm olması halinde ise velayetten yoksun kalınacağı düzenlenmiştir. Buna göre mahkûm olan anne veya baba cezasının infazı tamamlanuncaya kadar velayet hakkından yoksun kalacak velayeti diğer eş kullanacaktır⁹⁸. Mahkûm olan ebeveynin hapis cezasının ertelenmesi ya da koşullu salıverilmesi halinde ise velayeti kullanma hakkı devam edecektir⁹⁹.

Anne ile babanın evli olmaması durumunda, velayetin ne şekilde düzenleneceği de Türk Medeni Kanunu'nun 337. maddesinde belirtilmiştir. Maddeye göre; "Ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir. Ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre, vasi atar veya velâyeti babaya verir." Buna göre velayet kendiliğinden doğumla birlikte anaya ait olur. Ancak maddenin ikinci fıkrasına göre ananın küçük, kısıtlı veya ölmüş olması veyahut velayetin kendisinden alınmış olması hallerinde hâkim çocuğun menfaati doğrultusunda tanıma ya da mahkeme kararı ile soybağı ilişkisi kurulan babaya velayeti verebilir. Babanın belli olmadığı ya da baba ile soybağı ilişkisi kurulmasına rağmen çocuğun menfaatinin gerektirdiği hallerde ise çocuğa vasi atanmasına karar verilebilir¹⁰⁰.

III. SOYADI-VELAYET İLİŞKİSİ

A. Küçüklerin Soyadının Değiştirilmesi İle Velayet Hakkı Arasındaki İlişki

1. Genel Olarak

Velayet, reşit olmayan çocuklarının bakım ve gözetimi konusunda anne ve babaya verilen hak ve yükümlülüklerden oluşan bir müessese olup bu bağlamda çocuğun bakım ve eğitimi, kanuni temsili, mal varlığının yönetimi ve çocuğun menfaatlerinin korunması için hukuki temel

diğer eşe geçmez. Böyle bir durumda; hâkim kararıyla velayetin diğer eşe verilmesi veya velayetin sağ kalan eşe verilmesi uygun bulunmadığı takdirde; çocuğa vasi atanıncaya kadar velayet askıda kalır (TMK. md. 335/2, 337/2), Yargıtay 2. HD, 13.02.2013 tarih, E. 2012/8889, K. 2013/3450, (UYAP), (E.T: 21.03.2016).

97 Baygın, 269.

98 "Davaç-ı karşı davalının hükümlülük sebebiyle vesayet altında ve cezaevinde olduğu, bu durumda velayet görev ve sorumluluğu yerine getiremeyeceği, mahkumiyetine ilişkin ceza mahkemesi kararında da Türk Ceza Kanununun 53. maddesi gereğince altsoyu üzerindeki velayet hakkını kullanmaktan yoksunluğuna karar verilmiş olduğu, gözetilerek müşterek çocuklar A., M. ve B'nin velayetlerinin davalı-karşı davacıya verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir." Yargıtay 2. HD, 14.05.2015 tarih, E. 2015/8678, K. 2015/10237, (UYAP), (E.T: 26.03.2016).

99 KARACA, s. 64.

100 KARACA, s. 64.

oluşturmaktadır. Yakın bir geçmişe kadar anne ve babanın çocukları üzerindeki hâkimiyet hakkı olarak görülen velayet, günümüzde hem bir yükümlülük hem de bir hak olarak kabul görmektedir¹⁰¹.

Anayasa'mızın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmekte olup bu düzenlemede yer verilen maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi çerçevesinde özel yaşama saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlük hakkı ile bireyin kendisini gerçekleştirme ve kendisine ilişkin kararlar alabilme hakkına karşılık gelmektedir. Bireyin yaşamıyla özdeşleşen ve kişiliğinin ayrılmaz bir unsuru hâline gelen, birey olarak kimliğin belirlenmesinde en önemli unsurlardan biri ve vazgeçilmez, devredilmez, kişiye sıkı surette bağlı bir kişilik hakkı olan soyadının da kişinin manevi varlığı kapsamında olduğu açıktır. Cinsiyet, doğum kaydı gibi kimlik bilgileri ve aile bağlarıyla ilgili bilgiler ile bunlarda değişiklik ve düzeltme yapılmasını isteme hakkının yanı sıra isim hakkı da Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir (AYM, E.2011/34, K.2012/48, 30.3.2012; E.2009/85, K.2011/49, 10.3.2011). Bununla birlikte velayet hakkı tevdi edilen çocuğun soyadının velayet hakkı kendisine verilen annenin soyadı ile değiştirilmesi yönündeki talebi de, velayet hakkı ve bu kapsamdaki yetkilerin kullanımı ile ilgili olduğundan Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında ele alınması gereken bir hukuki değerdir¹⁰².

Bütün bu açıklamalar dikkate alındığında velayet hakkı ve bu kapsamdaki yetkilerin kullanımı ile ilgili olan çocuğun soyadının nasıl düzenleneceği hususu, bu bölümde velayet hakkını kullanan kişiler bakımından ayrı ayrı ele alınacak ve velayetin anne ve baba tarafından birlikte kullanılması, velayetin kullanılması hakkının kanunda belirtilen şartların varlığı halinde anne ve babadan birine verilmesi ile velayet hakkının kullanımının anne ve babanın her ikisinden de alınmış olması durumlarında çocuğun soyadının nasıl belirleneceği yargı kararları ışığında irdelenecektir.

2. Velayet Hakkının Anne Ve Baba Tarafından Birlikte Kullanılması Halinde Küçüğün Soyadı

Türk Medeni Kanunu'nun 336. maddesine göre; "*Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar.*" Anne ve baba birbirleriyle evli iseler, onların velayet hakkı çocuğun dünyaya geldiği anda doğrudan doğruya kanundan doğar. Nitekim velayet hakkı, evlilik devam ederken veya sonra ermesini izleyen üçyüz gün içinde doğan çocuklar (evlilik içi

101 Anayasa Mahkemesi 11.11.2015 tarih, BN. 2013/9880, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 27.03.2016).

102 Anayasa Mahkemesi 11.11.2015 tarih, BN. 2013/7979, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 27.03.2016).

çocuklar) üzerinde doğum anında kazanılmış olur¹⁰³. Anne ve babanın birlikte velayet hakkına sahip olacağı bu zaman diliminde doğan çocuk Türk Medeni Kanunu'nun 321. maddesine göre ailenin soyadını taşıyacaktır. Maddeye göre; *"Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin soyadını taşır."* Burada belirtilen *"ailenin soyadı"* kavramından maksat kocanın soyadıdır¹⁰⁴. Buradan da anlaşılacağı üzere evlilik birliği içerisinde doğan ve velayet hakkı anne-baba tarafından birlikte kullanılan çocukların soyadının babanın soyadı olacağı hususu kanundan kaynaklı bir durumdur.

Evlilik birliği içinde doğan¹⁰⁵ ve üzerindeki velayet hakkı anne ile baba tarafından birlikte kullanılan çocuğun soyadının babanın soyadı olacağına ilişkin bir başka düzenleme de Soyadı Nizamnamesi'nin¹⁰⁶ 15. maddesinde yer almaktadır. Maddeye göre; *"Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içinde doğan çocuklar babalarının soyadını taşırlar."* Benzer düzenleme Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 22. maddesinde de yer almıştır. Buna göre; *"Evlilik içinde veya herhangi bir nedenle evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde Türk babadan olan veya Türk anadan doğan çocuklar doğumlarından başlayarak Türk vatandaşlığını kazanırlar. Bu çocuklar babanın soyadını alır ve aile kütüklerinde babalarının hanesine yazılırlar."*

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere evlilik birliği içerisinde doğan ve velayet hakkı anne-baba tarafından birlikte kullanılan çocukların soyadının babanın soyadı olacağı hususu kanundan kaynaklı bir durumdur.

3. Velayet Hakkının Sadece Anne Tarafından Kullanılması Halinde Küçüğün Soyadı

Eşitlik ilkesi, hem başlı başına bir hak hem de diğer insan hak ve özgürlüklerinden yararlanılmasına hâkim, temel bir ilke olarak kabul edilmekte olup Anayasa'nın 10. maddesi eşitlik ilkesinden faydalanacak kişi ve ilkenin kapsamı konusunda bir sınırlama getirmemiştir. Anayasa'nın 11. maddesinde yer alan *"Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır."* hükmü uyarınca Anayasa'nın *"genel esaslar"* bölümünde düzenlenen eşitlik ilkesinin sayılan organlar, kuruluşlar ve kişiler açısından da geçerli olduğu açıktır. Bunun yanı sıra Anayasa'nın 10. maddesinin son fıkrasında yer alan *"Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* hükmü gereğince yasama, yürütme ve yargı organları ve idari makamlar eşitlik

103 AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 407.

104 Bkz. yuk. 1. Bölüm, A. 2. b). 1).

105 Bkz. yuk. 1. Bölüm, A. 2. b). 1).

106 RG. 27.12.1934 /2891.

ilkesi ve ayrımcılık yasağına uygun davranmakla yükümlüdürler¹⁰⁷.

Anayasa'nın 10. maddesinin birinci fıkrasında "*dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep*" sebeplerine dayanılarak ayırım yapılamayacağı belirtildikten sonra fıkranın devamında "*benzeri sebeplerle*" de ayırım gözetilmeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda Anayasa'nın ismen saydığı farklı muamele türlerini daha önemli gördüğü ve bu türlerde yapılan muamelelerin ancak "*çok önemli gerekçeler*" ileri sürüldüğü takdirde haklı kılınabileceği açıktır. Farklı muamele ne kadar ciddi kabul edilirse devletin bu farklı muameleyi haklı kılmak için daha önemli gerekçeler sunması gerekir. Başka bir deyişle potansiyel olarak ciddi bir ayrımcılık söz konusu olduğunda genellikle devlete tanınan takdir alanı daha dar olacaktır¹⁰⁸.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun velayet hakkına ilişkin 335. maddesinde, ergin olmayan çocuğun ana ve babasının velayeti altında olduğu, yasal sebep olmadıkça velayetin ana ve babadan alınamayacağı belirtilmek suretiyle evlilik ilişkisi süresince velayet hakkının ve bu kapsamdaki yetkilerin ortak kullanımına işaret edilmiş, 336. maddesinde evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velayeti birlikte kullanacağı, ortak hayata son verilmesi veya ayrılık halinde hâkimin velayeti eşlerden birine verebileceği, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde velayetin sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olduğu hüküm altına alınmış, velayet hakkı ve içerdiği yetkilerin kullanımı noktasında da eşlerin eşitliği prensibi yansıtılmaya çalışılmıştır¹⁰⁹.

İç hukuk ve uluslararası hukuk alanında yer verilen söz konusu düzenlemeler paralelinde, evliliğin feshi veya boşanma hâllerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği adı alacağını belirten 2525 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi, Anayasa Mahkemesinin 8.12.2011 tarihli ve E.2010/119, K.2011/165 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve iptal kararı gerekçesinde, kadın ve erkeğin evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit hak ve sorumluluklara sahip olmaları gereğine yer veren uluslararası sözleşme hükümlerine de atıf yapılmak ve eşlerin, evliliğin devamı boyunca ve boşanmada sahip oldukları hak ve yükümlülükler bakımından aynı hukuksal konumda oldukları, erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan çocuğun soyadını seçme hakkının kadına tanınmamasının, velayet hakkının kullanılması bakımından cinsiyete göre ayırım yapılması sonucunu doğuracağı belirtilmek suretiyle itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerine aykırı görülmesi nedeniyle iptaline karar verilmiş ve söz konusu iptal kararı

107 Anayasa Mahkemesi 11.11.2015 tarih, BN. 2013/7979, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 31.03.2016).

108 Anayasa Mahkemesi 11.11.2015 tarih, BN. 2013/7979, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 31.03.2016).

109 Anayasa Mahkemesi 11.11.2015 tarih, BN. 2013/9880, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 31.03.2016).

14.2.2012 tarihli ve 28204 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Eşler, evliliğin devamı boyunca ve boşanmada sahip oldukları hak ve yükümlülükler bakımından aynı hukuksal konumda olup erkeğe velayet hakkı kapsamında tanınan çocuğun soyadını belirleme hakkının kadına tanınmamasının, velayet hakkının kullanılması bakımından cinsiyete dayalı farklı bir muamele teşkil ettiği açıktır¹¹⁰.

Anayasa Mahkemesi’nin bireysel başvuru üzerine bu konu hakkında vermiş olduğu kararlara kadar bir çok yargı kararına konu olan, velayet hakkı tanınmış olan anne tarafından açılan, çocuğun soyadının değiştirilmesi talebine ilişkin davalar “*velayet hakkının normal şartlarda çocuğun ergin olmasına yani on sekiz yaşını tamamlamasına kadar devam eden geçici bir hak olduğu, evliliğin sonradan boşanma gibi nedenlerle ortadan kalkması hâllerinde velayet hakkının sırf anneye verilmiş olmasının çocuğun soyadının değiştirilmesi için haklı bir neden sayılmadığı gibi hukuki mevzuatın da buna cevaz vermediği, bir an için mevzuatın böyle bir duruma izin verdiği kabul edilse dahi sonradan gelişen sebeplerden dolayı velayetin babaya yeniden verilmesi hâllerinde bu kez babanın, velayet hakkına dayanarak tekrar çocuğun soyadını değiştirmek isteyeceği, velayet hakkı kimde ise çocuk onun soyadını taşıyacak ise babanın da bu haktan mahrum edilemeyeceği, böyle bir uygulamanın ise nüfus kütüklerindeki kaydın güvenilirliğini ve istikrarını zedeleyeceği gibi çocuğun ruh hâli üzerinde de çok derin ve etkili travma yaratacağı*” gibi gerekçelerle reddedilmekteydi¹¹¹.

Çocuğun bir aileye mensubiyetinin belirlenmesi amacıyla bir soyadı taşıması ile nüfus kütüklerindeki kayıtların güvenilirliği ve istikrarının sağlanmasında, çocuğun ve kamunun açık bir menfaati bulunmakla birlikte, çocuğun soyadına ilişkin belirlemelerde yalnızca babanın soyadının esas alınması ve bunun sürdürülmesi suretiyle öngörülen farklılık karşında, annenin soyadının çocuğa verilmesinin söz konusu menfaatlerin tesisine nasıl bir olumsuz etkide bulunacağını yargısal makamlarca açıklanmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra velayetin uyarlama yapılan bir yetki olmasına bağlı olarak velayete ilişkin değişiklik sonrasında soyadının da değiştirilebilmesi yetkisi verilmesinin, nüfus kütüklerindeki kaydın güvenilirliğini ve istikrarını zedeleyeceği gibi çocuğun ruh hâli üzerinde de çok derin ve etkili travma yaratacağı ileri sürülmekle birlikte ilgili yargısal makamların, çocuk reşit oluncaya kadar veya baba 4721 sayılı Kanun’un 27. maddesi uyarınca soyadını değiştirmediği sürece, çocuğun soyadının değiştirilmesinin mümkün olmadığı ve bu kapsamda babanın evliliğin devamı süresince veya sona ermesi durumunda, kendi soyadında yapacağı değişikliğin çocuğa sirayeti suretiyle çocuğun soyadında değişikliğe

110 Anayasa Mahkemesi 11.11.2015 tarih, BN. 2013/9880, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 31.03.2016).

111 YHGK, 13.3.2015 tarih, E. 2013/18-1755, K. 2015/1039; 25.12.2013 tarih, E. 2013/18-464, K. 2013/1698, (UYAP), (E.T: 01.04.2016).

neden olabileceği yönündeki tespiti karşısında, söz konusu gerekçenin tatmin edici nitelikte olmadığı açıktır. Çocuğun soyadının belirlenmesi noktasında velayet hakkının kullanılması bakımından kadın ve erkek arasında öngörülen farklı muamele makul şekilde gerekçelendirilmediği gibi çocuk reşit oluncaya kadar veya baba 4721 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca soyadını değiştirmedeği sürece çocuğun soyadının değiştirilmesinin hiçbir koşulda mümkün olmadığı tespitlerine yer verilmek suretiyle kadın eş için haklı nedenlerin bulunması durumunda dahi çocuğun soyadını belirleme imkânı tanımayan söz konusu uygulamanın ölçülü olduğu da kabul edilemez¹¹².

Bu kapsamda, boşanma veya evliliğin feshi sonrasında velayet hakkı anneye tanınmış olan çocuğun soyadı, gösterilecek haklı nedenlerin mahkemece değerlendirilmesi suretiyle annenin soyadı ile değiştirilebilecektir. Bu konuda öncelikle yasal bir düzenleme yapılması suretiyle belirsizliğin giderilmesi gerekmektedir birlikte Anayasa Mahkemesi tarafından bireysel başvuru üzerine verilen kararlar, diğer yargı organları tarafından da dikkate alınacak ve açılacak davalarda eşitlik ilkesi ve haklı nedenler de göz önünde bulundurularak çocuğun soyadının velayet hakkı kendisine tanınan annenin soyadı ile değiştirilebilmesi yönünde kararlar verilecektir.

Velayet hakkı kendisine tanınan anne tarafından çocuğun soyadının değiştirilmesi talebiyle açılacak olan davanın hangi mahkemenin görev alanına gireceği hususuna da burada değinmek gerekir. Ergin olmayan çocuğun, doğumla veya kan bağına dayanan soybağının yahut da yapay soybağının (evlat edinme) kurulmasıyla kazandığı soyadının; velayet hakkına sahip olan annenin talebiyle değiştirilmesine ilişkin dava, Türk Medeni Kanununun 321'nci maddesi hükmü ve soybağına ilişkin hükümler esas alınarak çözülecektir. Bu hüküm ve soybağının hüküm ve sonuçlarına ilişkin diğer hükümler, Türk Medeni Kanununun "aile hukuku" başlığını taşıyan ikinci kitabında, "hısımlık" başlıklı ikinci kısmının "soybağının hükümleri" başlıklı ikinci ayırımında yer almaktadır. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4/1. maddesinde yer alan hükme göre; 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere (TMK m.118-395) kaynaklanan bütün aile hukukundan doğan dava ve işlerde aile mahkemeleri görevlidir. Bir uzmanlık mahkemesi olarak tasarlanan ve kendine özgü usul hükümleri taşıyan bu Kanun, evvelce genel hukuk mahkemelerince bakılan aile hukukundan doğan dava ve işleri bu mahkemelerden alarak uzmanlık mahkemesine vermiştir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun görevin belirlenmesi ve niteliği başlık-

112 Anayasa Mahkemesi 11.11.2015 tarih, BN. 2013/9880, www.anayasa.gov.tr, (E.T: 31.03.2016).

lı 1. maddesinde mahkemelerin görevinin ancak kanunla düzenleneceği ve göreve ilişkin kuralların kamu düzeninden olduğu belirlendiğinden bu hususun mahkemelerce yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilmesi gerekecektir. Tüm bu açıklamalar dikkate alındığında evlilik içinde doğan çocuğun, doğumla kazandığı “aile soyadının” velayet hakkı kapsamında değiştirilmesi talebine ilişkin davaların aile mahkemesince bakılıp sonuçlandırılması gerektiği anlaşılmaktadır¹¹³.

4. Velayet Hakkının Sadece Baba Tarafından Kullanılması Halinde Küçüğün Soyadı

Boşanma veya diğer sebeplerle çocuk üzerindeki velayet hakkının babaya tanınmış olması halinde, velayet hakkının anne ve baba tarafından birlikte kullanıldığı durumlardaki çocuğun soyadına ilişkin açıklamalar burada da geçerli olacaktır. Yani evlilik birliği içerisinde doğmuş olan çocuk üzerindeki velayet hakkı boşanma veya diğer sebepler ile babaya tanınmış olması durumunda çocuğun soyadı “*aile soyadı*” yani “*babanın soyadı*” olmaya devam edecektir. Evlilik birliği içinde doğan çocuğun soyadı, velayet hakkının anne ve baba tarafından birlikte kullanıldığı durumda dahi babanın soyadı olduğuna göre velayet hakkının tek başına baba tarafından kullanıldığı durumlarda çocuğun soyadının babanın soyadından farklı bir soyadı olamayacağı anlaşılmaktadır.

5. Velayet Hakkının Anne Ve Baba Tarafından Kullanılmaması Halinde Küçüğün Soyadı

Bir küçüğün ana ve babasının her ikisi de ölmüş veya her ikisinin de gaipliğine karar verilmiş yahutta velayet hakkı mahkeme kararıyla her ikisinden de kaldırılmış bulunuyorsa işte bu durumda o küçük artık velayet altında bulunmayan küçük durumuna girmiş olur. İşte bu durumlarda küçüğün vesayet altına alınması söz konusu olacaktır¹¹⁴.

Türk Medeni Kanunu’nun 348. maddesine göre çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hâkim, ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi ile çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savaştırmaması hallerinde velayetin kaldırılmasına karar verir. Velayetin ana ve babanın her ikisinden de kaldırılması durumunda ise çocuğa bir vasi atanır. Aynı Kanun’un 404. maddesinde velayet altında bulunmayan her küçüğün vesayet altına alınması gerektiği de açıkça belirtilmiştir. Benzer düzenleme

113 Yargıtay 18. HD, 13.10.2015 tarih, E. 2015/1196, K. 2015/14266, (UYAP), (E.T:02.04.2016).

114 AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 480.

Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük'ün 9. maddesinde de yer almaktadır. Maddeye göre; *“Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre velayet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa veya ana ve babadan birinden velayetin kaldırılması çocuğun vesayet altına alınmasını gerektiriyorsa veya boşanma kararının verilmesinden sonra velayet kendisine verilen ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması halinde veya velayetin kaldırılmasını gerektiren diğer hallerde, hâkim, velayetin kaldırılmasına karar verdiği takdirde hüküm kesinleştikten sonra vasi atanması için durumu çocuğun yerleşim yerindeki vesayet makamına bildirir.”* Bu düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere eğer çocuğun menfaati gerektiriyorsa hâkim, çocuğun velayetini anne veya babadan hiçbirine vermeyerek çocuğu bir üçüncü kişinin vesayetine bırakabilir. Fakat hâkimin bu yola gidebilmesi için belirtilen velayetin kaldırılması sebeplerinden birinin mevcut olması gereklidir. Ancak anne ve babadan alınarak çocuğun bir vasinin gözetimine bırakılmış olması, anne ve babanın çocukları ile kişisel ilişki kurulmasını da engellemeyecektir¹¹⁵.

Yukarıda belirtilen nedenlerle kendisine vasi atanan küçüğün üzerindeki velayet hakkı anne ve babadan alınmış olmakla, bu kişiler tarafından velayet hakkından doğan yetkilerin kullanımı da söz konusu olamayacaktır. Bu durumda küçüğün hak ve menfaatlerinin korunması görevini küçüğe atanan ve yasal temsilci sıfatını kazanan vasi yerine getirecektir. Çalışmanın da ana temasını oluşturan çocuğun soyadının değiştirilmesi talebine yönelik olarak vasi tarafından bir dava açılıp açılmayacağı hususu bu yönüyle önem arz etmektedir. Kanaatimizce mevzuatımızda bu konuda açık bir düzenleme bulunmamakla beraber kendisine vasi atanan küçüğün menfaatinin gerektirdiği durumlarda Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesinde belirtilen haklı sebeplerin varlığı dikkate alınarak ve vasi tarafından Kanun'un 461. maddesine göre vesayet makamından da izin alınmak suretiyle küçüğün soyadının değiştirilmesine yönelik dava vasi tarafından açılabilir. Bu davada önemli olan küçüğün menfaatinin korunmasıdır. Mahkeme, talebin haklı sebebe dayanması ve küçüğün menfaatinin de bunu gerektirmesi hususlarını en iyi şekilde araştırıp sonucuna göre küçüğün soyadının velayet hakkı kendilerinden kaldırılan anne ve babasının soyadından farklı bir soyad ile değiştirilmesine karar verebilecektir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Evlilik birliği içerisinde doğan çocuğun soyadının aile soyadı yani babanın soyadı olacağı hususu yasal bir düzenleme olmakla beraber, boşanma veya diğer sebeplerle sonra eren evliliklerde küçüğün soyadının vela-

115 AKINTÜRK/ATEŞ KARAMAN, s. 312.

yet hakkı tanınan annenin soyadı ile değiştirilebileceği hususunda bir düzenleme mevzuatımızda bulunmamaktadır. Mevzuatımızda var olan bu boşluk Anayasa Mahkemesi tarafından bireysel başvuru üzerine verilen kararlar ile doldurulmaya çalışılmaktadır. Anayasa Mahkemesi kararları yargı makamları için tam bir bağlayıcılık oluştursa da bu konu hakkında yasal bir düzenleme bulunmadığından bu durum sadece yargı makamlarına yansıyan talepleri çözüme kavuşturmaktadır. Bunun dışında velayet hakkı kendisine tanınmış olan anne, çocuğunun soyadını kendi soyadı ile değiştirmek istediğinde idari makamlara başvurarak bu değişikliği gerçekleştirilemeyecektir.

Kadına, velayeti kendisine verilen çocuğunun soyadını kendi soyadı ile değiştirebilme hakkını veren Anayasa Mahkemesi kararları, özellikle kadın erkek eşitliği ve ayrımcılığın önlenmesi bakımından önem arz etmektedir. Yukarıda ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere evlenen kadının evlilik devam ettiği süre zarfında sadece kızlık soyadını kullanamamasını kadın-erkek eşitliği ve ayrımcılık yasağı kapsamında değerlendiren ve mahkûmiyet kararları veren Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bu konuda vermiş olduğu kararlar da dikkate alındığında, Türk Medeni Kanunu'na göre içerdiği hak ve yetkilerin kullanımı bakımından kadın ve erkek arasında eşitlik prensibinin benimsendiği velayet hakkının ve bu haktan kaynaklanan yetkilerin, boşanma veya diğer sebeplerle evlilik birliğinin sona ermesinden sonra velayet hakkı kendisine tanınan kadın açısından kısıtlamaya tabi tutulması eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı bakımından ülkemizin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ihlali niteliğinde olacaktır.

Hem kadının evlendikten sonra sadece kızlık soyadını kullanabilmesi hem de boşanma veya diğer sebeplerle sona eren evliliklerde velayet hakkı kendisine tanınan çocuğun soyadını kendi soyadı ile değiştirebilmesi artık yargı kararları ile kadına tanınan bir hak olsa da yapılacak düzenleme ile bu hak yasal bir güvenceye kavuşturulmalıdır. Evlendikten sonra kızlık soyadını eşinin soyadının yanında kullanabileceğini öngören düzenlemede olduğu gibi kadının yargı makamlarına başvurmadan idari makamlar aracılığıyla bu haklarını kullanabilmesi kadın erkek eşitliği ve ayrımcılığın önlenmesi bakımından önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKLAR

AKINTÜRK Turgut/KARAMAN ATEŞ Derya, **Aile Hukuku**, İstanbul 2013.

AKİPEK Jale G./AKINTÜRK Turgut/ATEŞ Derya, **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2015.

ATASOY Hakan, “Evli Kadının Soyadı Sorunu “Anayasal” mı? “Bireysel” mi?”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, 70. Yıl Armağanı, Ankara 2015.

AYAN Mehmet/AYAN Nurşen, **Kişiler Hukuku**, Konya 2015.

AYAN Serkan, “Anayasa Mahkemesi Kararları Ve Çocuklar İle Kadının Soyadına İlişkin Değişiklik Tasarısı Taslağı Işığında Soyadının İlk Kez Edinilmesi, Kendiliğinden Değişmesi Ve Değiştirilmesi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVI, S.4, 2012.

AYDOS Oğuz Sadık, “Yeni Medeni Kanuna Göre Evlat Edinme”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 1-2, Haziran-Aralık 2000.

BAYGIN Cem, **Soybağı Hukuku**, İstanbul 2010

BİNGÖL Ediz, “Boşanmış Çiftlerin Ortak Velayet Hakkının Türk ve İsviçre Hukukları Bakımından Karşılaştırılması”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 88, S. 2, 2014.

ÇELİK Cemil, “Velayetin Kaldırılması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 54, S. 1, 2004.

ÇELİKEL Serdar, **Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki Sonuçları**, Ankara 2012.

DURAL Mustafa/ÖĞÜZ Tufan, **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2015.

ERGENE Deniz, “İnsan Hakları Hukukundaki Gelişmeler Işığında Türk Hukukunda Kadının Ve Çocuğun Soyadı Meselesi Ve Medenî Kanun’da Değişiklik Önerisi”, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 31, S.2, 2011.

GÖRGEÇ Başak, “Evlatlık İlişkinin Kaldırılması”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XIV, S. 1- 2, 2010.

GÖZTEPE Ece, “Anayasal Eşitlik İlkesi Açısından Evlilikte Kadınların Soyadı”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, S.54-2, 1999.

HATEMİ Hüseyin/OĞUZTÜRK Kalkan, **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2014.

İŞİK Mehmet, **Yeni Medeni Kanun Hükümlerine Göre Evlat Edinme**, Ankara 2005.

İMAMOĞLU S. Hülya, “Yeni Medeni Kanundaki Düzenleme ve Velayete Hâkim İlkeler Çerçevesinde Tedip Hakkının Değerlendirilmesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 54, S. 1, Ankara 2005.

KARACA Hilal, **Velayetin Kapsamı ve Hükümleri**, Ankara 2015.

KAYA Cengiz, **Türk Hukukunda Evlat Edinme**, İstanbul 2009.

MOROĞLU Nazan, “Kadının Kimlik Sorunu ve Kadının Soyadı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2012, S. 99.

OĞUZMAN M. Kemal/SELİÇİ Özer/OKTAY-ÖZDEMİR Saibe, **Kişiler Hukuku**, İstanbul 2015.

ÖZBAY İbrahim/NAR Şerife Aksan, “Son Yasal Değişiklikler Çerçevesinde Tanımanın İptali Davası ve Bu Davada Uygulanacak Usul”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XIV, S. 3– 4, 2010.

ÖZDEMİR Hayrunnisa, “Türk ve İsviçre Medenî Hukukunda Ad Üzerindeki Hak ve Korunması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 57, S. 3, 2008.

ÖZUĞUR Ali İhsan, **Velayet-Vesayet-Soybağı-Evlat Edinme Hukuğu-Diğer Eşin Rıza ve Onamına Bağlı İşlemler**, Ankara 2010.

SERDAR İlknur, “Birlikte Velayet”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1, 2008.

SEROZAN Rona, **Medeni Hukuk Genel Hükümler/Kişiler Hukuku**, İstanbul 2015.

ŞİMŞEK Engin, **Adın Kazanılması ve Değiştirilmesi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2011.

YILMAZ Merve, “Evli Kadının Soyadı”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Temmuz 2012, S. 10.

YILMAZ Kumru KILIÇOĞLU, Kadının Bitmeyen Soyadı Sorunu, **Ankara Barosu Dergisi**, 2014/4.

ZEYBEK Elvan, **Velayet Hakkının Kullanımı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2009.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.anayasa.gov.tr

<http://www.tdk.gov.tr>

UYAP

<http://hudoc.echr.coe.int/tur#>{

